STRIP KIOSK

nr 1

Januari 2019

BESSY

ROBBEDOES
Clubkaarten

DAN COOPER

DE ZETDUIVEL

FEE en FONSKE
MIELEKE en DOLF

RIKKI EN WISKE

Ivanov's
Rakkersvriend

KIEKEBOE(S)

en

DE FAMILIE SNOEK

Nostalgia
STRIPBEURS
ZATERDAG
2 MAART 2019
10.00 U - 17.00 U
IN "DEN BEULENBAK"
ST. NICOLAASPLAATS
2000 ANTWERPEN
INKOM
GRATIS
!
ALLE INLICHTINGEN BIJ:
'T VLAAMS STRIPCENTRUM VZW
PETERVH@VLAAMSSTRIPCENTRUM.BE
't Vlaams Stripcentrum vzw
INTERCOOL
STRIPS
Steven 18

STRIP KIOSK

STRIPKIOSK
Nummer 1
Januari 2019

REDACTIE
Marc de Lint
Peter Van Hooydonck

WERKTEN BOVENDIEN MEE AAN DIT NUMMER
Joppe Broeckhoven
Yves Kerremans
Jos Maes
Philippe Mouvet
Rudi Roelandts
Erik Vandemeulebroucke

OPMAAK
Margot De Group

OMSLAG TEKENING
Willy Vandersteen (Deel van de cover van De Familie Snoek) © Erven Willy Vandersteen, WPG Uitgevers

AUTEURSRECHTEN
Overname van artikels of illustraties, zelfs gedeeltelijk, is niet toegelaten zonder uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de uitgever.
Copyright van afbeeldingen of foto's berust bij de diverse auteurs en uitgeverijen

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Frank Bogaerts
Gaspar Verreyckenstraat 6,
2610 Wilrijk

OPLAGE
500 exemplarenn

WWW.VLAAMSSTRIPCENTRUM.BE
info@vlaamsstripcentrum.be

We zijn uitermate opgetogen door de vele positieve reacties die we over het nulnummer van *StripKiosk* mochten ontvangen. Het aantal ingeschreven abonnees laat ons toe het project van ons striptijdschrift verder te zetten, een striptijdschrift dat de schijnwerpers richt op de gouden periode van de Europese strip, en dit 3 maal per jaar ! We zullen het vertrouwen dat het lezerspubliek ons schenkt, niet beschamen en zullen ons beste beentje voorzetten om met nieuwe en verrassende inzichten de volgende nummers te stofferen.

In dit nummer 1 de volledige versies van de artikels van het nulnummer : de wenskaarten van Robbedoes, de bijdragen van Marc Sleen aan het personeelsblad *De Zetduivel*, in de rubriek *De Lombard Collectie*, *Parel aan de Belgische stripkroon*, het vervolledigde overzicht van de albums van *Dan Cooper*. Uiteraard rollen ook gloednieuwe artikels uit de pen van onze redacteurs: de eerste aflevering van de boeiende geschiedenis van de gagreeks van *de Familie Snoek*, een Vandersteenstrip die in de jaren '50 de evenknie was van de avonturen van *Suske en Wiske*, en toen vooral een ouder publiek charmeerde. Verder nog een bijdrage over vroeg werk van Merho, waarvan we enkele vergeten gags terug onder de aandacht brengen. We hebben wel wat moeten aandringen bij Merho, die deze jeugdzonden niet tot zijn betere werk rekent, en het liever niet opnieuw ziet verschijnen. Van *Bob De Moor* een verrassend inzicht in de gagreeksen *Mieleke en Dolf* en *Fee en Fonske*.

Zo, met dit nummer 1 van de eerste jaargang, zijn we vertrokken voor een hopelijk lange reeks *StripKiosken*. Veel leesplezier!

O ja, voor we het vergeten, we zijn nog altijd op zoek naar nieuwe redacteurs, nieuwe bijdragen, nieuwe verrassingen... Neem gerust contact met ons op!

Marc de Lint en Peter Van Hooydonck

Gezamenlijke hoofdredacteurs

De verrassing voor de abonnees van het eerste uur ! Belofte maakt schuld !

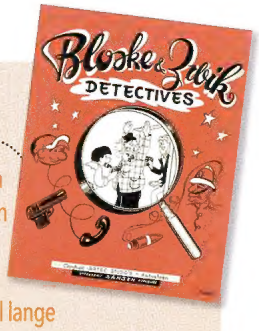

We beloofden aan de eerste 150 abonnees van *StripKiosk* een extra verrassing ! Het werd een replica van het oude en moeilijk te vinden stripalbum van *Bloske en Zwik*, van de hand van de duizendpoot Bob De Moor. We kregen van de Erven De Moor de toestemming om onze vroege beslissers op die manier te bedanken. We wisten al lange tijd dat de strip *Bloske en Zwik* in het weekblad *'t Kapoentje* was verschenen in 1948-49. Maar wat niet geweten was, is dat het in 1952 herdrukt werd in het weekblad *Het Wekelijks Nieuws*, uitgegeven door Sansen in Poperinge. In datzelfde jaar besliste Sansen van het verhaaltje een albumversie te maken, naar aanleiding van de Sinterklaasperiode. Zo is meteen de juiste publicatiedatum gekend : 1952. Dus was *Blokske en Zwik* NIET het eerste Nederlandstalige stripalbum van Bob De Moor. Het is en blijft *De Leeuw van Vlaanderen*, een album dat in juli van dat jaar in de boekhandels lag. We kunnen jullie dus nu verblijden met een herdruk die in een zeer beperkte oplage het levenslicht ziet. Geniet van dit kleinood en toon het aan verzamelaars en liefhebbers, die nog geen abonnee zijn van *StripKiosk*. Spijt zal hun deel zijn !

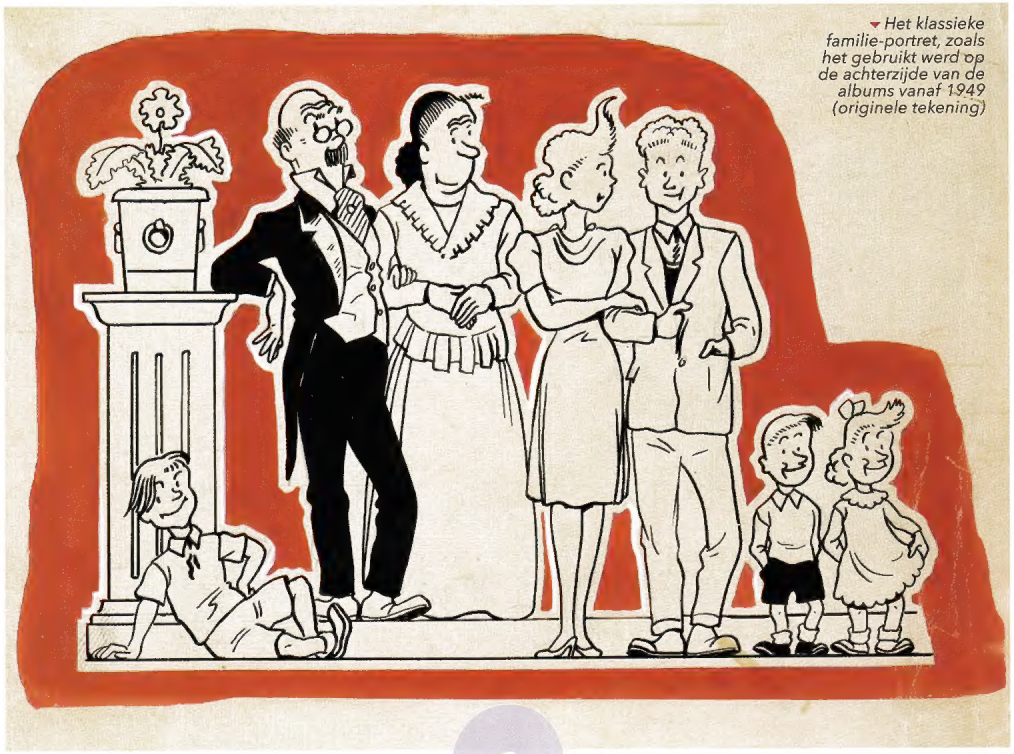

Het klassieke familie-portret, zoals het gebruikt werd op de achterzijde van de albums vanaf 1949 (originele tekening)

De familie SNOEK

DEEL 1 PERIODE 1945 - 1946

Toen in het najaar van 1945 de vervolgstrip *Rikki en Wiske* in de krant *De Nieuwe Standaard* op zijn einde liep, groeide bij Wim Goderis, verantwoordelijk voor de stripuitgaven bij de uitgeverij NV Standaard-Boekhandel, maar ook ideeënleverancier voor Willy Vandersteen, het concept voor een nieuwe reeks. Goderis had van bij de start het succes zien groeien van zijn goudhaantje. Eerst schoorvoetend met de boekjes *Zoo ik ...was*, maar nog veel meer met de krantenstrip *Rikki en Wiske*. Hij broedde op het idee om naast een dagelijkse avonturenstrip, ook een wekelijkse gagserie in de krant uit te bouwen. Goderis vond dat er ook aandacht mocht besteed worden aan meer volwassen humor, en een strip die zich in de vertrouwde thuisomgeving afspeelde. Hij inspireerde zich daarbij op de avonturen van *Quick et Flupke* die Hergé tekende naast zijn succesreeks *Tintin*. Quick en Flupke waren doodgewone Brusselse ketjes (Gamins de Bruxelles) en beleefden situaties die uit het echte leven waren gegrepen. Goderis wilde iets soortgelijks creëren voor *De Nieuwe Standaard*.

Door Peter Van Hooydonck

De eerste gagplaat van de Familie Snoek verscheen op 23 december 1945 in De Nieuwe Standaard. Hieronder de versie uit het eerste Snoek-album.

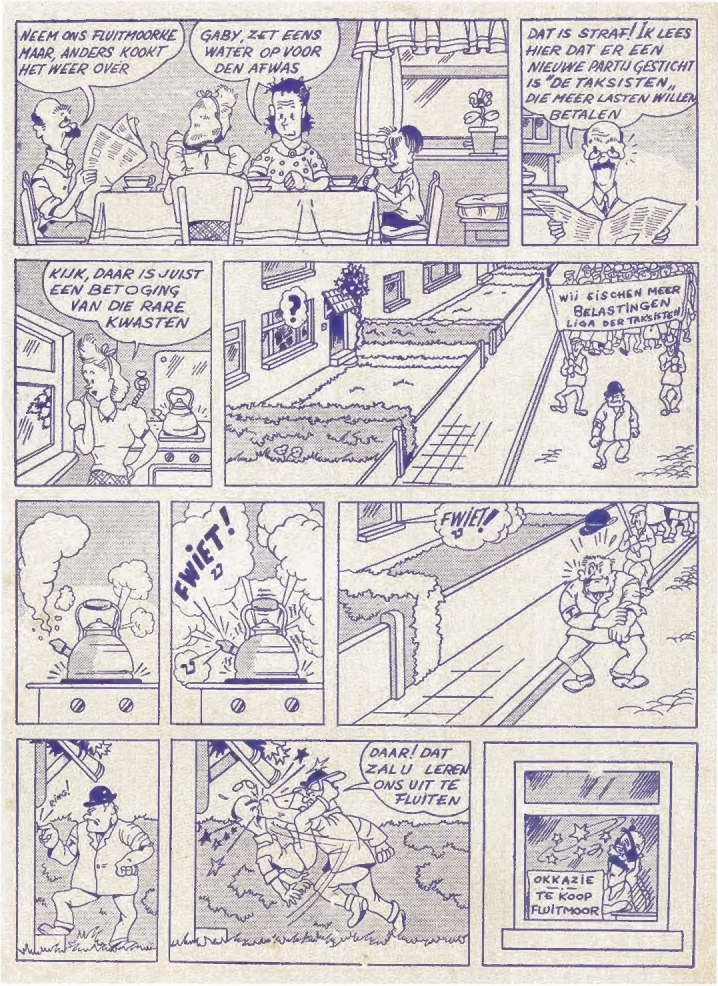
NEEM ONS FLUITMOORKE MAAR, ANDERS KOOKT HET WEER OVER
GABY, ZET EENS WATER OP VOOR DEN AFWAS
DAT IS STRAF! IK LEES HIER DAT ER EEN NIEUWE PARTIJ GESTICHT IS "DE TAKSISTEN" DIE MEER LASTEN WILLEN BETALEN
KIJK, DAAR IS JUIST EEN BETOGING VAN DIE RARE KWASTEN
WIJ EISCHEN MEER BELASTINGEN LIGA DER TAKSISTEN
FWIET!
FWIET!
DAAR! DAT ZAL U LEREN ONS UIT TE FLUITEN
OKKAZIE TE KOOP FLUITMOOR

Het werd de gagreeks van de *Familie Snoek*. De allereerste aflevering verscheen op 23 december 1945. Deze serie werd hét product bij uitstek van de samenwerking tussen Goderis en Vandersteen. Goderis leverde de synopsis aan terwijl Vandersteen de gagplaat grafisch vorm gaf. In 2017 vertelde Koen Goderis mij de manier van werken : "*In het weekend maakte mijn vader de decoupage van de gag met de dialogen. Hij tekende hiervoor een raster van 4 stroken. Al snel moest hij elk weekend 2 gags voorbereiden : één voor de* Familie Snoek, *en één voor* De Vrolijke Bengels. *Het was voor mijn vader een stressvol moment. Gelukkig had hij zijn boeken over humor en een aantal Amerikaanse tijdschriften om inspiratie uit te halen. Maandagavond kwam Vandersteen deze gags bespreken en wisselden ze van gedachten hoe de Suske en Wiske-strip verder moest evolueren.* "

Deze gagreeks, die in de kranten van de Standaardgroep liep van december 1945 tot januari 1954, is qua populariteit geruime tijd de evenknie geweest van de avonturen van *Suske en Wiske*. Beide series werden op bijna dezelfde dag geboren, in december 1945, en hebben gedurende de topperiode in Vandersteens carrière, schouder aan schouder het succes gedeeld. Beide reeksen kregen ook album-edities, waarvan de titels steeds gezamenlijk geafficheerd werden op de achterkaft van de albums, die verschenen tussen 1947 en 1961. Tot het collectieve geheugen behoren de groepsportretten van de twee "families" geschaard rond de bloempot. Zowel in *Suske en Wiske* als bij de *Familie Snoek* kwam de typische Vandersteen-humor aan

De familie SNOEK

Onderaan: Leonard komt met een klein kerstboompje naar huis. Rechts: een vergelijkbare situatie uit Winnie Winkle (jaren '30)

bod. In beide series was het gebruik van het Antwerpse dialect prominent aanwezig, wat zeker heeft bijgedragen tot de authenticiteit van de strips : er wordt gesproken over *bigoudikes* (krulspelden), een *lameer* (een praatzieke vrouw), *ritepetie* (verdwenen) en *zilt* (vocht).

De sfeer in deze Vandersteenreeks vinden we misschien nog wel het meest terug in de Amerikaanse strip *Winnie Winkle* van Martin Branner (1888-1970). Deze strip werd gecreëerd in 1920 en was gebouwd rond de jonge, bevallige Winnie (Gaby) die haar ouders en haar broertje Perry (Sloeber) moest onderhouden. Vele afleveringen spelen zich af in de huiselijke sfeer waar de onhandige vader tal van problemen voorgeschoteld krijgt met de hilarische gevolgen van dien. Een verdere vergelijking leert ons dat de thematiek van een aantal gags ook werd gebruikt in de *Familie Snoek*. Zo moet vader Winkle zorgen voor een grote kerstboom maar komt met een klein boompje terug. De Winkles nemen een slee en halen er allerlei gevaarlijke toeren mee uit. Dezelfde gag vinden we terug in de *Familie Snoek*. Wanneer we de cover van het eerste Snoek-album (3e druk uit 1949) bekijken, vinden we een vergelijkbare situatie terug in een Branner-gag. Deze Amerikaanse serie werd over de hele wereld gepubliceerd, ook in onze contreien. Ze werd al vroeg opgenomen in *De Humorist van de Week*, het bijvoegsel van het weekblad *Panorama* vanaf december 1927, onder de naam Sjors. Dit figuurtje sloeg erg aan in Nederland en reeds in 1930 werd geprobeerd een eigen tijdschrift te lanceren onder die naam. Later zou de figuur Sjors een eigen leven gaan leiden wanneer de Nederlander Frans Piët

▲ *De komiek Ben Turpin vertoont wel wat gelijkenissen met Leonard Snoek (bolhoed, snor,...)*

(1905-1997) eigen vervolgverhalen begint te tekenen, met het zwarte vriendje Sjimmie aan de zijde van Sjors.

Bij de familie Snoek draaide alles rond de kaalhoofdige, goedhartige, pijprokende en meestal goedgemutste maar nogal naïeve vader Leonard Snoek, die ongeveer 50 jaar oud is, op een Ministerie werkt en zijn rol van gezinshoofd correct wil spelen. Mogelijk stond de Amerikaanse komiek Ben Turpin (1869-1940) fysiek model voor deze figuur. Vandersteen en Goderis zullen hem regelmatig aan het werk gezien hebben in de korte slapstick filmpjes tijdens een bioscoopbezoek in de jaren '30.

◀ ▼ *Ook hier zijn de gelijkenissen tussen beide reeksen duidelijk*

Zijn echtgenote Marie Snoek kent haar wederhelft maar al te goed en ziet dikwijls de problemen aankomen, maar kan ze niet altijd afweren. Haar actieradius speelt zich vooral binnenshuis af. Het koppel heeft twee kinderen, de knappe ranke dochter Gaby, ongeveer 18 jaar en de bengel Sloeber, die ongeveer 12 jaar oud is. Ze verzeilen in de meest absurde situaties, maar meestal in een herkenbaar kader. De gags ▶

De familie SNOEK

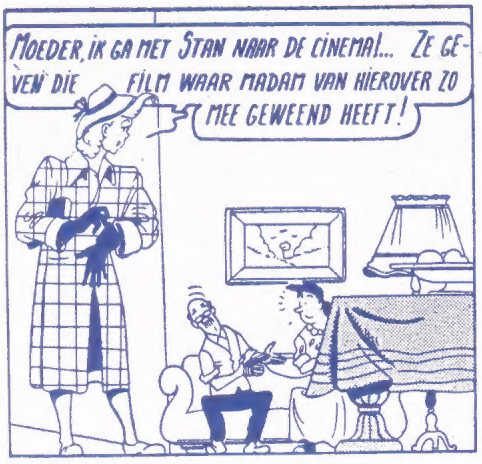

Enkele voorbeelden van de modieuze outfits van Gaby Snoek.

werden opgebouwd volgens een wederkerend stramien. Terwijl Leonard wil genieten van zijn zaterdagrust in zijn fauteuil, wordt hij ingezet om een probleem op te lossen, maar slaagt er meestal in om het probleem erger te maken. Dit heeft te maken met zijn goedgelovigheid, gebrek aan assertiviteit, of gewoon het toeval. Hoe dan ook betaalt hij het gelag, incasseert hij de klappen, is hij de pineut, wordt hij belachelijk gemaakt, is hij bedrogen, is hij geld kwijt... Marie is vaak de opdrachtgever, de kinderen zijn actoren in het gebeuren, maar kunnen het noodlot niet afwenden. Ondanks de voorspelbaarheid van de afloop van de gags, gaan ze toch niet vervelen. Vandersteen en Goderis zorgen er immers voor steeds nieuwe situaties te bedenken, andere figuren erbij te betrekken, originele thema's te verzinnen. Deze thema's zorgen ervoor dat sommige gags elkaar opvolgen, of geclusterd worden rond één gebeurtenis. Goderis was een grote fan van het werk van de Britse auteur P.G. Wodehouse, die met zijn humoristische verhalen rond de figuren van Bertie Wooster en zijn butler Jeeves, een wereldsucces kende. Wodehouse bedacht ook steeds nieuwe situaties en personages rond dit duo. Goderis bracht er trouwens tussen 1950 en 1953 een aantal vertalingen van op de markt bij de *Standaard-Boekhandel*. Voor één ervan, *Phips is de Man* (1953), tekende Vandersteen de omslagtekening. Goderis heeft wellicht inspiratie gehaald uit deze werken, zoals Aunt Agatha, een bazige, dominante vrouw, die model heeft gestaan voor Nicht Justine. Of de dichter Lancelot, die doet denken aan de dichter Adriaan.

In de Snoekgags gaat het over kleine menselijke problematieken die uitvergroot worden en o zo herkenbaar zijn voor de meer volwassen lezer. Dat is meteen de kracht van deze gagreeks, die tot het beste werk van Vandersteen mag gerekend worden.

De *Familie Snoek* is ook een staalkaart van interieur-inrichting, van de eerste elektrische toestellen en de evolutie van de mode tussen 1945 en 1955, die Gaby en Marie Snoek maar al te graag demonstreren, en is zo een reflectie van het modale burgergezin in het naoorlogse Vlaanderen, waarbij maatschappijkritiek niet uit de weg werd gegaan.

◂ *Cover van het Wodehouse-boek uit 1953, uitgegeven door Wim Goderis bij Standaard-Boekhandel.*

Jaargang 1946

De afleveringen van de eerste jaargang 1946 draaien rond de kleine familiekern en spelen zich vaak binnenshuis af. Het huisje dat Vandersteen tekent, is een doorsnee arbeiderswoning met een voor- en een achtertuintje. De tekenaar is erg precies is de weergave van dit huis. Hij tekent de voortuin en het afdakje aan de voordeur met de klimop zo consequent identiek dat we vermoeden dat het ergens in de realiteit heeft bestaan. Vandersteen besteedde veel aandacht aan de details van het meubilair. De fauteuils, de kasten, de slaapkamer, de keukentoestellen, ze komen uit eigentijdse interieurs van toen. Het bureau waar Sloeber aan zit, is getekend naar een bestaand model, de slaapkamer-versiering boven het bed van Leonard en Marie is gebaseerd op een echt voorbeeld, de leeslamp op het bureau van Snoek is één die Vandersteen zélf gebruikte, van het bekende Belgische merk *Erpe*. En natuurlijk zijn net zoals bij *Suske en Wiske* de gordijnen voorzien van grote bloemen. In de gags zien we vaak een doorsteekje met zulke gordijnen. Dit gegeven heeft Vandersteen ▸

▾ *Sloeber zit aan een Amerikaans rolluikbureau.* ▾ *Onder links: een foto van een bestaande bureau.*

▾ *een typische bureaulamp uit de jaren '40.* ▴ *Boven rechts: diezelfde lamp in het ware leven.*

De familie SNOEK

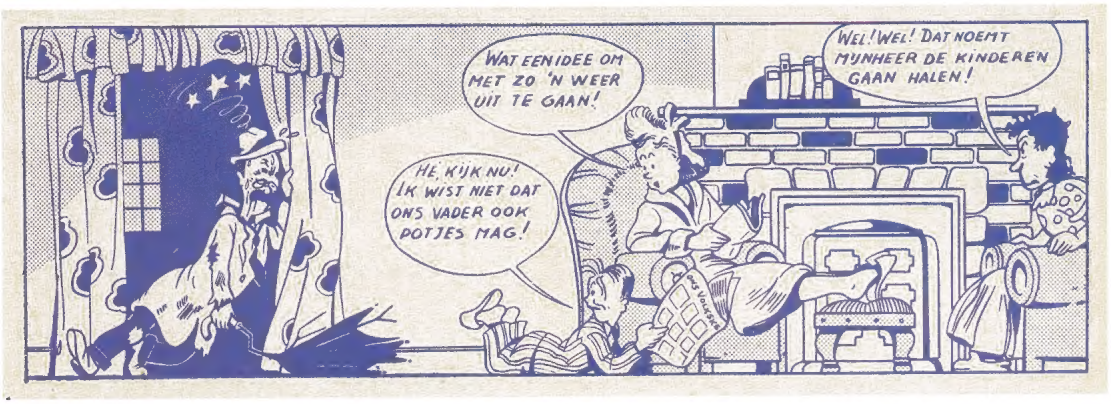
WAT EEN IDEE OM MET ZO 'N WEER UIT TE GAAN!
HE, KIJK NU! IK WIST NIET DAT ONS VADER OOK POTJES MAG!
WEL! WEL! DAT NOEMT MIJNHEER DE KINDEREN GAAN HALEN!

▲ *Sloeber leest een nummer van Ons Volkske.*

▸ *Let op de gordijnen en het doorkijkje in Snoek en in Winnie Winkle.*

▾ *De buurman van Wim Goderis heet ook Mr. Janssens.*

EN WAT HEEFT SINT NIKLAAS VOOR UW ZOONTJE GEBRACHT MR SNOEK?
HA! IETS PUIKS HOOR, MR JANSENS! EEN VOLLEDIGE UITRUSTING OM INDIAAN TE SPELEN!

▸ gerecupereerd van de Amerikaanse stripreeksen zoals *Popeye* van Elsie Segar of *Winnie Winkle* van Martin Branner, die in diverse dagbladen en tijdschriften te vinden waren. De huiselijke gezelligheid bij de Snoeks doet erg denken aan de zaterdagavond taferelen in doorsnee Vlaanderen toen de televisie nog niet onze volledige aandacht wegkaapte. Een boek of een tijdschrift lezen aan de haard. We zien Sloeber zelfs een nummer van *Ons Volkske* lezen!

De inhoud van de gags wordt regelmatig bepaald door de actualiteit : de aanwezigheid van Amerikaanse en Engelse soldaten, de rantsoeneringsbons, de kolenschaarste ... Leonard gaat regelmatig naar bekende Antwerpse plaatsen zoals *den Bazaar* en de vogelmarkt, een uitgelezen plaats om bedrogen te worden. Dochter Gaby kan genieten van veel mannelijke belangstelling en heeft diverse aanbidders, en heel wat gags zijn daar rond geweven. In het begin zijn dat de geallieerde soldaten, maar we zien zelfs Willy Vandersteen zélf met een tuil bloemen Gaby het hof maken. Ook Wim Goderis treffen we in een aflevering aan, op een bankje in de tuin naast

een verlegen Gaby. In die vroege gags hebben nog andere figuren de revue gepasseerd die uit de leefwereld van Vandersteen en Goderis komen. Wim Goderis, die op de Antwerpse Linkeroever woonde, was bevriend met zijn buurman, Mr. Janssens die werkte op het Krijgsauditoriaat. Ze gingen samen te voet naar hun respectievelijk werk, door de voetgangerstunnel. In één van de gags uit 1946 zien we Snoek met een zekere Janssens 's ochtends vertrekken. Andere figuren hebben hebben we nog niet kunnen identificeren. ▸

De knappe Gaby Snoek kan rekenen op veel mannelijke belangstelling.
▲ Links boven: ook Wim Goderis maakt avances.
▲ Rechts boven: een Engelse Tommy is maar al te blij Gaby naar huis te kunnen brengen in een Jeep.
▼ Onderaan : een verlegen Willy Vandersteen met een tuil bloemen.

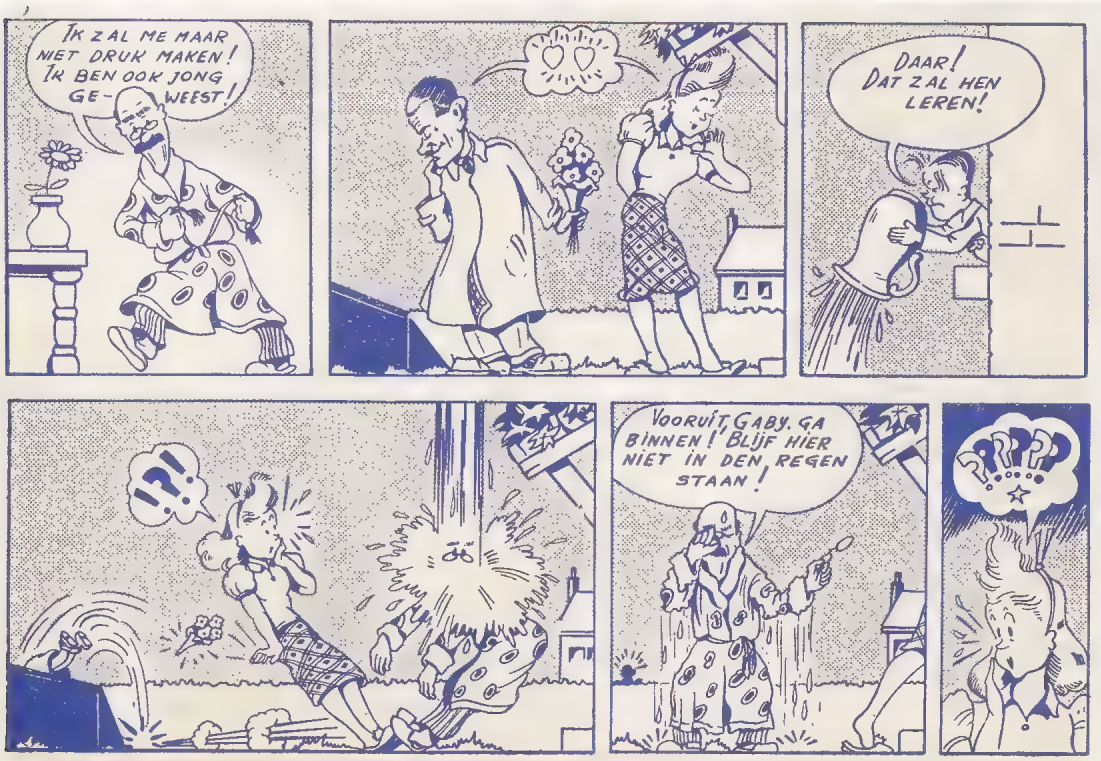
IK ZAL ME MAAR NIET DRUK MAKEN! IK BEN OOK JONG GE- WEEST!
DAAR! DAT ZAL HEN LEREN!
?!
VOORUIT, GABY. GA BINNEN! BLIJF HIER NIET IN DEN REGEN STAAN!
?!?!?

De familie SNOEK

Studio Marc, een knipoogje naar zijn collega Marc Sleen.

Stan Steur blijkt ook striptekenaar ; let op het Schalulleke-popje onder de tekentafel.

HARDER SCHREEUWEN EN NOG MEER UITDRUKKING GEVEN, SCHAT! VERGEET NIET DAT GE POSEERT VOOR EEN TEKENING VAN EEN GRIEZELVERHAAL!
AIE!

De Snoeks trekken ook regelmatig de natuur in. Kamperen is dan hun favoriete bezigheid. De lezer begrijpt dat de tent niet lang blijft rechtstaan en dat onze vrienden moeten overnachten op de rug van een welwillende koe. Net zoals in alle andere strips uit die periode gebruikte Vandersteen de techniek van de doorlopende prentjes. De decors lopen gewoon door de prentjes door.

In september 1946 doet een nieuw personage zijn intrede : de buurjongen Stan Steur, die duidelijk belangstelling heeft voor de knappe Gaby . Een verloving hangt in de lucht en in oktober 1946 wordt het huwelijk reeds bezegeld. Het jonge paartje kan inwonen bij Leonard en Marie, wat alweer leidt tot extra spanningen. De gag met de naamplaatjes aan de deur staat in ons geheugen gegrift. In diezelfde gag geeft Vandersteen een knipoogje naar zijn collega Marc Sleen door een winkel binnen te stappen met de naam Studio Marc. Stan blijkt striptekenaar te zijn, wat kan nog meer autobiografisch zijn ? Maar verder doet

IK HOU VAN DE NATUUR! VAN DE VOGELS, DE BLOEMEN EN DE HEI!
IS DAT PLEZANT IN EEN TENT SLAPEN, GABY?
GE ZULT NOG NOOIT ZO GOED GESLAPEN HEBBEN, SLOEBERKE!

Een voorbeeld van één decor dat over twee prentjes loopt.

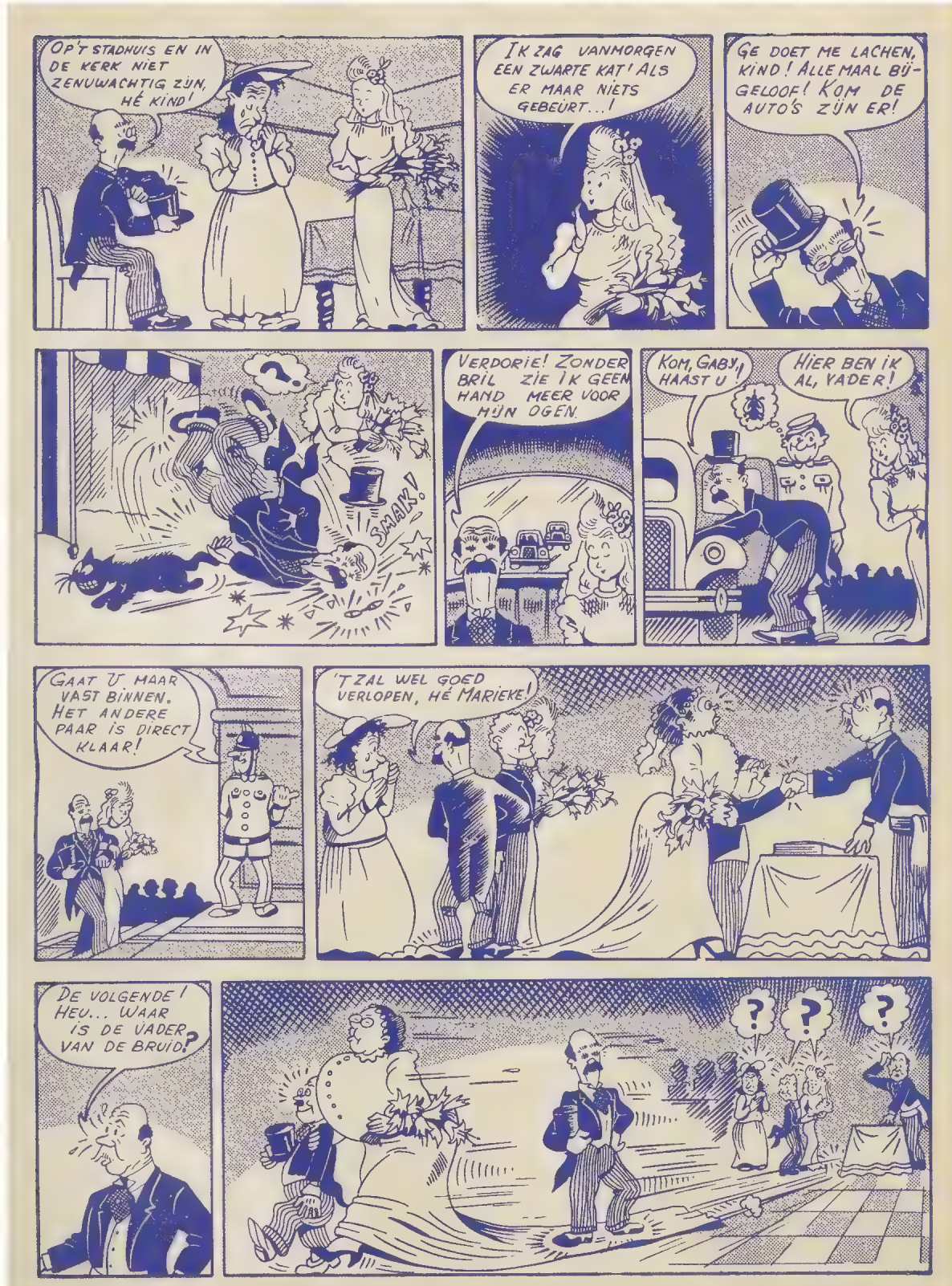
OP 'T STADHUIS EN IN DE KERK NIET ZENUWACHTIG ZIJN, HÉ KIND!
IK ZAG VANMORGEN EEN ZWARTE KAT! ALS ER MAAR NIETS GEBEURT...!
GE DOET ME LACHEN, KIND! ALLEMAAL BIJGELOOF! KOM DE AUTO'S ZIJN ER!
SMAK!
VERDORIE! ZONDER BRIL ZIE IK GEEN HAND MEER VOOR MIJN OGEN.
KOM, GABY, HAAST U
HIER BEN IK AL, VADER!
GAAT U MAAR VAST BINNEN. HET ANDERE PAAR IS DIRECT KLAAR!
'T ZAL WEL GOED VERLOPEN, HÉ MARIEKE!
DE VOLGENDE! HEU... WAAR IS DE VADER VAN DE BRUID?
? ? ?

▲ *Stan Steur wordt de gelukkige echtgenoot van Gaby Snoek.*

De familie SNOEK

Vandersteen niet veel met dat gegeven. Wanneer de eindejaarsfeestdagen in aantocht zijn, worden de gags aangepast. Begin december 1946 krijgen we een gag in de Sinterklaassfeer. In de kerstweek krijgen we een kerstgag waarbij Leonard er niet in slaagt een grote kerstboom in huis te krijgen. In de winterperiode krijgen we winterpret, de reeks volgt het ritme der seizoenen.

In 1946 verscheen het eerste album van de *Familie Snoek*. De gagplaten uit de krant werden gebundeld in een boek van 36 pagina's, dat voor de prijs van 28 franken werd verkocht. Dit album verscheen dus voor het eerste *Suske en Wiske*-album, dat pas in januari 1947 verscheen, net te laat voor de feestdagen. Het eerste Snoek-album werd gedrukt bij drukkerij Govaerts, mogelijk een manier om Stan Govaerts te bedanken voor zijn rol als tussenpersoon tussen Vandersteen en de uitgeverij.

Een publicitaire bladwijzer met enkele Vandersteen-creaties.

▲ *Een exemplaar van de eerste druk, oplage 5000 exemplaren (1946).*

1
NE PAS DÉRANGER S.V.P.
2
3
NE PAS DÉRANGER
4
5
6
AH ! OUI... JE ME SOUVIENS, JOYEUX ANNIVERSAIRE
7

Van verjaardagskaarten voor de leden van DE ROBBEDOES CLUB tot de onvindbare opdrachtkaarten van FRANQUIN

Door Philippe Mouvet

De Robbedoes Club anno 1938

Toen Jean Dupuis in 1938 zijn jeugdbladen *Spirou* en *Robbedoes* opstartte, beschouwde hij dit uitgeversinitiatief als zijn bijdrage, via humor en ontspanning, aan een ruimere katholieke beweging van hernieuwde nabijheid en begeleiding van de jeugd, die toen doorheen de Belgische samenleving aan de gang was.

Dat het geloof in een liefhebbende God na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog een flinke dreun had gekregen, was te begrijpen. De katholieke kerk was er zich toen goed van bewust dat er dringend nood was aan een ruim, wervend maatschappelijk project om dat geloof opnieuw tot in de huiskamers, op het platteland en in de fabrieken te krijgen. Centraal stond daarin het begrip 'nabijheid'. Christelijke normen en waarden dreigden anders verloren te gaan.

Priester Jozef Cardijn richtte hiervoor het *Jeugdverbond voor Katholieke Actie* op, dat zich vanaf 1924 diversifieerde en vertakte om specifieke groepen binnen de katholieke jeugd te bereiken: jonge arbeiders en werknemers, leerlingen en studenten, jonge zelfstandigen, jonge boeren, het hoger onderwijs. Elke doelgroep kreeg zijn eigen werking, beweging, activiteiten, ledenblad, enzovoort.

Elke beweging werd ook vrij snel opgesplitst in een werking voor jongens en één voor meisjes. Die waren op hun beurt opgesplitst naargelang de ouderdom van de leden (van kleine kinderen tot jongvolwassenen). Vergelijk het een beetje met de scoutswerking. Al die opgesplitste werkingen hadden ook hun eigen blad. Binnen de katholieke wereld deed al wie structureel bezig was met jeugd mee, onder andere de paters van Averbode die via hun Eucharistische Kruistochten vrij vroeg in hun scholen hun kinderbladen zoals *Zonneland* verspreidden.

De meeste van deze publicaties waren heel wervend en ondersteunden de werking van hun doelgroepen, meer bepaald de Clubs waarvan de leden/lezers deel uitmaakten. Elk lid van een katholieke beweging was dus lid van een Club, met lidkaart, clubspeld en 'erewet' met een duidelijke gedragscode voor een voorbeeldig christelijk leven op ieders maat.

Jean Dupuis en zijn gezin waren heel gelovig en plaatsten in 1938 hun nieuwe publicaties *Spirou* en *Robbedoes*, al waren het commerciële producten, binnen dit ruime katholiek maatschappelijk project.

Ook de lezertjes van deze jeugdbladen werden aangemoedigd om lid te worden van de Spirou- en Robbedoes Clubs. Een groot deel van de redactionele inhoud was op de werking van deze clubs gericht. Bij het lidmaatschap hoorden ook een lidkaart, een kenteken en een Robbedoes-erewet (een doorslagje van die van de katholieke bewegingen), en je werd geacht je gedrag hieraan aan te passen. Deze Clubs kenden van 1938 tot begin jaren '50 een enorm succes.

Vanaf 1941 werd ook elk lid op zijn verjaardag getrakteerd op een persoonlijke verjaardagskaart. ▸

Van verjaardagskaarten voor de leden van DE ROBBEDOES CLUB tot de onvindbare opdrachtkaarten van FRANQUIN

Robbedoes' verjaardagskaarten

Deze verjaardagskaarten werden exclusief voor de Clubs gemaakt. Dupuis drukte ze uiteraard zelf en ze waren niet in de handel te koop, ook niet via het blad.

De eerste kaart dateert van 1941 en is niet geïllustreerd. In een enthousiaste korte tekst wenst Snuffeltje de leden een geweldige verjaardag. Tot nu toe hebben wij deze kaart enkel in het Frans waargenomen 1

1

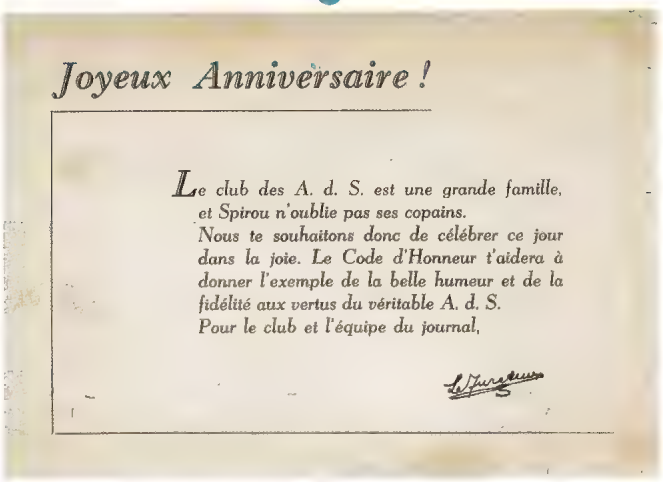
Joyeux Anniversaire !
Le club des A. d. S. est une grande famille, et Spirou n'oublie pas ses copains. Nous te souhaitons donc de célébrer ce jour dans la joie. Le Code d'Honneur t'aidera à donner l'exemple de la belle humeur et de la fidélité aux vertus du véritable A. d. S. Pour le club et l'équipe du journal,

Van 1942 tot en met 1945 zijn de kaarten fraai geïllustreerd door Jijé.

- 1942: Robbedoes en Spip met een grote bos bloemen 2
- 1943: Robbedoes springt uit de tas van een postbode 3
- 1944: op het ogenblik dat de jeugdbladen door de Duitse bezetter verboden zijn, worden de leden van de clubs via allerlei initiatieven gemotiveerd om *Robbedoes* en de *spirit* die hij uitdraagt niet te vergeten. Om de verjaardagskaart te illustreren wordt één van de twee tekeningen gebruikt die Jijé voor de Robbedoeskalender 1944 maakte (en die verscheen in de *Robbedoesalmanak* 1944): Robbedoes doet een dutje in het gras, Spip houdt een bord vast waarop 'Werkloos' staat te lezen. De bijhorende tekst luidt: '*Ik slaap... maar mijn hart is wakker...*' 4
- 1945: ter gelegenheid van het einde van het tweede wereldconflict stuurt het blad, dat opnieuw verschijnt, de clubleden een prachtige kaart van Robbedoes en Spip, met op de achtergrond een grote 'V' (V van Victoire! of Victory!) Geen verjaardagskaart dus, maar ze past ons inziens wel in het rijtje 5.

2

4

Heureux Anniversaire.

3

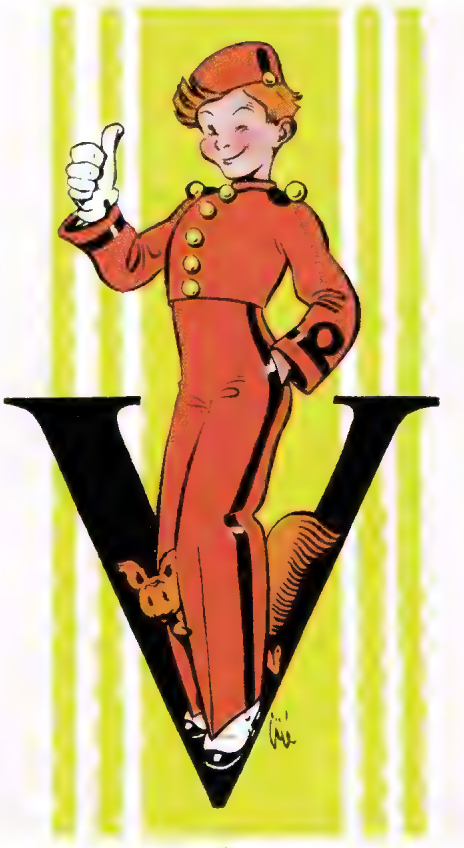

5

6

- Een kleine versie van deze kaart wordt ook gekleefd op een heel beperkt aantal lidkaarten uit 1945 6
- In 1945 worden de leden ook getrakteerd op een echte verjaardagskaart: de wensen worden overgemaakt door een groep helden uit het blad: Robbedoes, Kwabbernoot, Spip, Baard en Kale, Jan Kordaat en Jefke, Karamel en Romulus 7.

Tussen 1946 en 1950 worden verschillende tekenaars van het stripblad ingezet om de illustraties van de verjaardagskaarten te verzorgen:

- 1946: Robbedoes, Spip en Kwabbernoot staan in de deuropening met een mooie bos bloemen 8. De kaart is getekend door André Franquin, die ondertussen de Robbedoesstrip van Jijé heeft overgenomen;
- 1947: Geen kaart. De Robbedoesclubs zijn aan een reorganisatie toe en aan de hernieuwing van hun ledenbestand;

7

- 1948: verjaardagskaart '10 *jaar weekblad Robbedoes*', met Robbedoes, Spip, Kwabbernoot, Lucky Luke, Jan Kordaat en Blondie en Blinkie aan tafel rond een verjaardagskaart. Waarschijnlijk een tekening waar Franquin, Morris, Paape en Hubinon samen aan gewerkt hebben, maar zeker zijn wij daar niet van 9.

8

9

10

Midden 1948 vertrekken Jijé (en zijn gezin), Morris en Franquin naar Amerika om het er in de tekenfilmwereld te gaan maken... De daaropvolgende jaren worden de verjaardagskaarten door hun achtergebleven collega's getekend:

- In 1949 door Sirius, tekenaar van *De Blauwe Sperwer*-strip. Alle personages uit het blad komen langs het raam binnen 10
- In 1950 door Eddy Paape, die de avonturen van *Jan Kordaat* van Jijé heeft overgenomen. De 7 vakjes op de grote vouwkaart vormen samen een soort strip 11 *zie openingspagina.*

In 1951 en 1952 worden geen verjaardagskaarten gestuurd. In dat laatste jaar zorgt Franquin echter wel voor nieuwe versies van het clubkenteken, een nieuwe '*Vrienden van Robbedoes*'-fietswimpel en nieuw briefpapier voor de *Amis de Spirou*. Ook ontwerpt de tekenaar andere promotionele Robbedoesitems zoals een mooi geïllustreerd notaboekje, een nieuw papieren vlaggetje en een nieuw publicitair vloeipapier. Ook illustreert hij een prachtige set Robbedoes-briefpapier, ontworpen voor de firma Pelletier en in de handel te koop.

In België worden de Robbedoesclub en de Club van Aiglon-Chocolade in 1952 aan elkaar gelinkt. Dupuis en Aiglon organiseren in dat jaar samen de Robbedoes/Aiglon-strandspelen. In Frankrijk sponsort Spirou de *Radio Circus des Enfants*-voorstellingen. Deze circusvoorstellingen op kindermaat worden door Marcel Fort gepresenteerd en deels op de radio uitgezonden.

Het is duidelijk dat Dupuis nieuwe promotionele formules uitprobeert voor zijn jeugdbladen en zodoende mogelijke alternatieven zoekt voor die van de klassieke Robbedoesclubs die al sinds 1938 bestaan.

Franquin: de laatste verjaardagskaarten

In 1953 neemt Dupuis allerlei initiatieven om de promotie van de weekbladen *Spirou* en *Robbedoes* een nieuwe impuls te geven. Naast een hernieuwde formule voor de strandspelen, het opstarten van de Robbedoes/Scolapunten-spaaractie en het bedenken van een nieuwe *look* voor de weekbladen, wordt de beproefde traditie van de wenskaart voor de leden van de Robbedoesclubs in ere hersteld. De samenwerking met L'Aiglon heeft de club immers niet de verhoopte *boost* gegeven. De eigen clubleden krijgen dus opnieuw een Robbedoesverjaardagskaart toegezonden.

12

14

De mooie kaart is door Franquin getekend volgens het principe van de kaart van Paape uit 1950. Ook nu is het een groot vouwblad met zeven tekeningen die samen een kort verhaal uitbeelden. De kaart wordt in een geïllustreerde omslag verzonden 12 en 13.

In 1954 tekent Franquin opnieuw een verjaardagskaart, nu op postkaartformaat, met op de achtergrond de mythische blauwe Tarbottractiewagen 14.

13

1

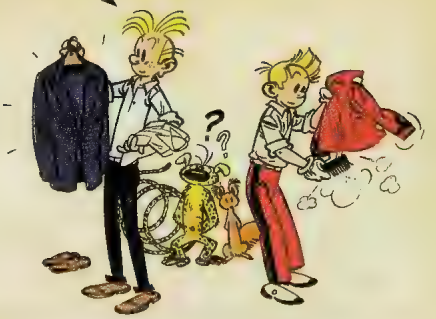

2 3

4 5

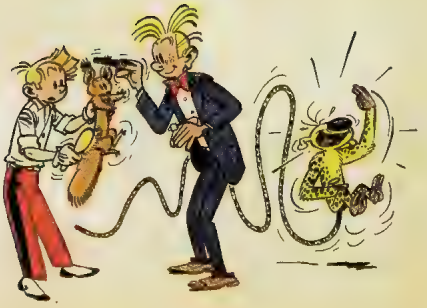

6

7

L'ÉQUIPE DU JOURNAL DE SPIROU ET TOUS TES HÉROS FAVORIS TE SOUHAITENT UN
JOYEUX ANNIVERSAIRE!

Maar tijden veranderen.

Gedurende de oorlogsjaren is het succes van de clubs en hun activiteiten doorslaggevend geweest voor het voortbestaan van de Robbedoes-*spirit* bij de trouwe lezertjes, vooral tussen 2 september 1943 en 5 oktober 1944, toen het blad niet meer mocht verschijnen.

Begin jaren 50 worden echter de belangrijkste activiteiten voor de leden van de Robbedoesclub door het blad stelselmatig afgebouwd. De traditionele jeugdbewegingen hebben na de oorlog de draad weer opgepikt en sindsdien de jeugd opnieuw massaal weten aan te trekken. Enkel de Robbedoes sportwedstrijden worden nog een tijdje door het blad georganiseerd, waarna vanaf 1955 deze activiteiten aan de jeugdwerking van gespecialiseerde sportverenigingen worden toevertrouwd. Uitgeverij Dupuis vindt het duidelijk niet meer zijn taak om een jeugdbeweging of een sportclub in leven te houden.

Zo worden de voetbalploegen van de Robbedoesclubs aangespoord om deel te nemen aan de jaarlijkse Miniemenwedstrijd georganiseerd door de Brusselse Royal Racing Club; de Jeugdcommissie van de Belgische Federatie van tafeltennis zal de begeleiding van de pingpongtornooien voor haar rekening nemen.

Vanaf 1955 worden deze sportwedstrijden door Dupuis enkel nog gesponsord. Op promotioneel vlak zijn er nu voor *Spirou* en *Robbedoes* genoeg alternatieven voorhanden en die blijken prima te functioneren.

Voor de meerderheid van haar leden wordt zodoende het lidmaatschap aan de Robbedoesclub grotendeels herleid tot het hebben van een lidkaart annex clubspeld en wat clubmateriaal. Ook al heeft Franquin zijn best gedaan om dit materiaal te actualiseren, de Robbedoesclub verliest zijn mobiliserende rol. De clubformule lijkt stilaan uitgeleefd.

Dat komt Yvan Delporte, sinds kort hoofdredacteur van *Spirou*, eigenlijk goed uit. Het clubgedoe is nooit echt zijn ding geweest. Voor hem moet het in het blad gebeuren, en niet erbuiten. Hij vindt het onnodig om het aftakelingsproces van de Robbedoesclubs nodeloos te rekken.

In 1955 heeft Franquin wel een tekening voor een verjaardagskaart voor de clubleden klaar, maar het ontwerp wordt niet afgewerkt. De originele tekening ervan is jaren geleden toevallig opgedoken, maar vrij snel in een privéverzameling verdwenen [15].

Franquin: van verjaardagskaarten tot opdrachtkaarten

In 1956 tekent Franquin nochtans toch weer een mooie Robbedoeskaart.

De lezertjes die naar het stripblad schreven hadden tot dan toe hun brieven voornamelijk naar Snuffeltje gestuurd, die in zijn rubriek de relevantste post beantwoordde. Maar naarmate hun interesse van het clubgebeuren naar het blad zelf verschoof, kwamen er ook meer en meer brieven op de redactie aan die aan de tekenaars (en auteurs) van de succesvolste stripreeksen gericht waren. Uiteraard was Franquin de meest gesolliciteerde 'vedette'.

Om het beantwoorden van deze groeiende post te vergemakkelijken, stelt Dupuis aan Franquin voor om een kaart in kleur met voorgedrukte tekening, sterk verwant aan die voor de ongebruikte kaart van 1955, te laten maken. Boven de tekening zou een lege tekstballon staan waarin Franquin een korte persoonlijke opdracht zou kunnen schrijven.

JOYEUX
ANNIVERSAIRE
DE LA PART DU JOURNAL DE
SPIROU
Franquin

16

Een eerste opdracht- of 'signeer'kaart dus; het zou een hoop werk uitsparen.

Zo gezegd, zo gedaan. De kaart wordt gedrukt en aan Franquin bezorgd... die deze vermoedelijk nooit gebruikte. Een stapeltje ervan ligt anno 2018 nog steeds in het archief van de tekenaar en deze prachtige kaart is daarbuiten nog nooit waargenomen. Ze is dus absoluut zeldzaam en is tot op heden onbekend gebleven 16.

In 1957 bedenken Franquin en Delporte een nieuw personage voor de animatie van het weekblad: Guust Flater, perfecte antithese van wat een stripheld tot dan moest zijn: onberispelijk, moedig en voorbeeldig op elk vlak. Guust's flaters maken hem ogenblikkelijk razend populair. Tegen 1959 is Guust de favoriete stripfiguur van de oudere jeugd en is hij degene die op de redactie van *Robbedoes* de meeste post krijgt.

Het katholieke studentenblad *Le Blé-Journal de l'étudiant* kan in zijn N°9 van 27 februari Franquin strikken voor een interview. Als kers op de taart worden de lezers aangemoedigd om naar *Le Blé* te schrijven, want Franquin heeft voor hen een Guustverrassing in petto.

Vermoedelijk gaat het om de tweede opdracht- of 'signeer'kaart die de tekenaar maakt: deze keer eentje van Guust.

Dupuis heeft hiervoor het principe van zo'n kaart wat aangepast. Vanaf nu zullen de belangrijkste tekenaars van het blad zo nodig een voorgedrukte zwart-wit tekening van hun helden van de drukkerij krijgen. Deze tekeningen worden op restanten papier gedrukt op momenten dat daar tijd voor is. Aan de tekenaars zelf om deze op het gewenste formaat te verknippen en als opdrachtkaarten te gebruiken.

De Guustkaart wordt voor Franquin gedrukt in de brede witte marges van de vellen met voorgedrukte hoofding van het weekblad waarop de tekenaar de wekelijkse titelillustratie

maakt. Zo kan een hele reeks Guusten naast elkaar gedrukt worden, met de nodige merktekens om de kaart zelf uit te knippen. Van zo'n stroken hebben we er eentje op de kop kunnen tikken 17. Op de rand ervan zijn een vijftal Guustjes gedrukt. De vraag is nu of Franquin die stroken al of niet tot kaarten heeft verknipt en deze daadwerkelijk heeft gebruikt.

Tot nu toe zijn we er geen tegengekomen.

Pas in de loop van de jaren zestig worden zulke zwart-wit tekeningen op uniform postkaartformaat gedrukt en ook stilaan veralgemeend. Thierry Martens, die Delporte eind jaren 60 als hoofdredacteur van *Spirou* opvolgt, ziet geen reden om zulke kaarten enkel voor de succesvolste auteurs te drukken en zal er vanaf dan stelselmatig voor iedereen laten drukken, op momenten dat het wat rustiger is in de drukkerij.

Er is dus een hele reeks opdrachtkaarten van de helden uit het weekblad *Robbedoes* te verzamelen, maar de twee hoger beschreven kaarten van Franquin zijn daarvan wel de eerste en de meest zeldzame, om niet te zeggen onvindbaar. Zijn ze ooit wel degelijk door te tekenaar hiervoor gebruikt?

U mag het zeggen. Laat ons weten of u daar een exemplaar van bezit. Wij zijn nieuwsgierig!

17

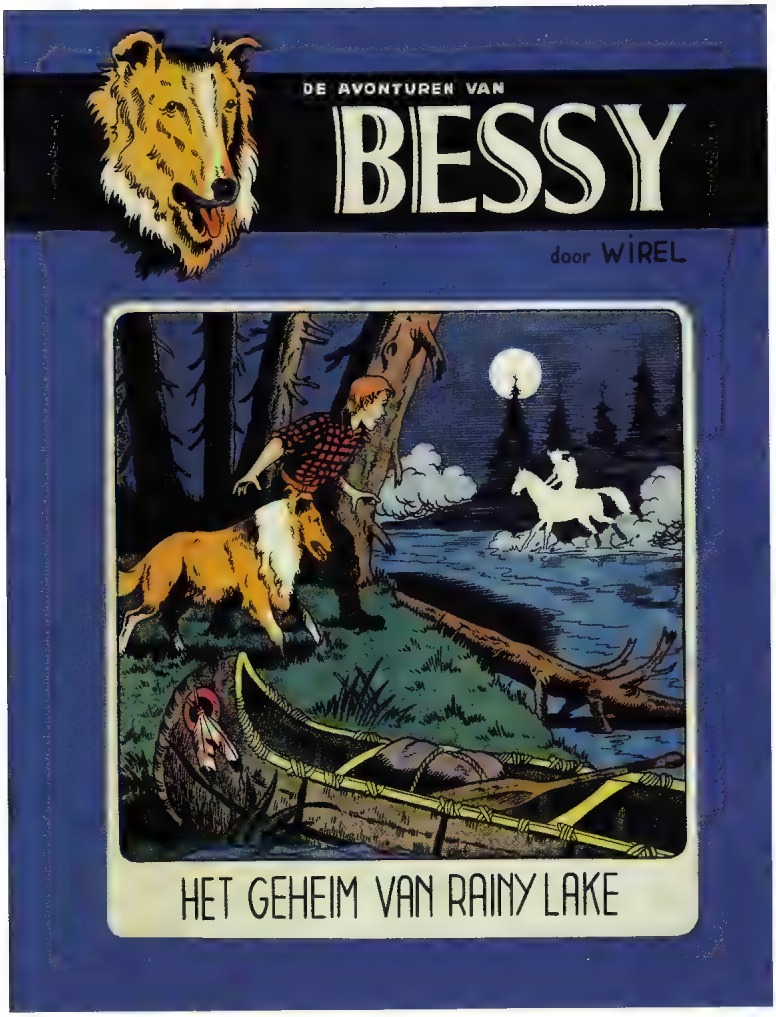

De Bessy-strip verscheen voor het eerst in december 1952 in de Brusselse krant *La Libre Belgique*. Het eerste verhaal had nog geen titel en de strip verscheen onder de naam *Les Aventures de Bessy*. Al snel volgden de eerste Franstalige albums. De eerste twee verschenen tegelijkertijd in 1953 onder de titels *Les Pionniers* en *Le Secret de Rainy Lake*. Opvallend was de vermelding 'par Wirel' op de voorkaft, een samentrekking van **Wil**ly Vandersteen en Ka**rel** Verschuere. Deze toegeving van Vandersteen zullen we later nooit meer terugvinden. Het mag als een uniek feit in zijn loopbaan beschouwd worden. Door zijn grote aandeel in de strip, kreeg Verschuere ook een aandeel in het honorarium op de albumverkoop.

Door Peter Van Hooydonck

De lancering van DE BESSY-ALBUMS in België en Nederland

Op het titelblad van deze albums lezen we als verantwoordelijke uitgever *Les Editions Bessy* met als adres *Eduard Kufferathlaan in Brussel*, het privé-adres van Vandersteen. Deze albums werden dus voor eigen rekening uitgegeven door de tekenaar zélf. Om dit mogelijk te maken, leende Vandersteen het geld bij Octaaf Van Malderen, de baas van drukkerij Erasmus in Ledeberg bij Gent. De boekjes werden uiteraard gedrukt op de persen van die drukkerij. De Bessy-strip liep gestaag verder in de krant *La Libre Belgique* en de Franstalige albums volgden trouw dezelfde chronologie. Wanneer je echter de Nederlandstalige Bessy-albums leest, volgens de nummering die we terugvinden op de achterkanten van de albums, lees je ze niet in chronologische volgorde.

Dat de eerste twee albums door Vandersteen zélf werden uitgegeven, was niet naar de zin van de *Standaard-Boekhandel*, die zag dat Vandersteen op eigen houtje een stukje van de markt dreigde in te palmen. Onderhandelingen over *Bessy* werden opgestart en een overeenkomst werd bereikt in

▾ *Het titelblad van* Le Secret de Rainy Lake, *editie Willy Vandersteen in eigen beheer*

▴ *Het titelblad van* Le Secret de Rainy Lake, *met sticker Erasme die het adres van Vandersteen overplakte.*

de loop van het jaar 1953. Wat de voorpublicaties betreft, werd overeengekomen dat *De avonturen van Bessy* voortaan in het Nederlands zouden verschijnen in het familieweekblad *Ons Volk* a rato van 4 stroken per week. In december 1953 verscheen immers de laatste plaat van *Tijl Uilenspiegel-Fort Oranje* in dit blad en een nieuwe Vandersteen-strip was meer dan welkom. De publicatie van één pagina per week was natuurlijk veel te weinig om het ritme van 12 stroken (3 pagina's) per week in *La Libre Belgique* te volgen. In *Ons Volk* zouden dus niet alle verhalen opgenomen worden. De eerste aflevering van het eerste verhaal verscheen in *Ons Volk* van 17 december 1953. Er werd een eerste vertaling naar het Nederlands gemaakt, maar die was zo Vlaams getint, dat men een nieuwe vertaling maakte voor de albumuitgave.

Maar belangrijker voor Vandersteen was de albumverkoop. Ook daarin werd een overeenkomst bereikt: de *Standaard-Boekhandel* zou de Vlaamse edities van alle Bessy-verhalen uitgeven, de Franstalige tak van de uitgeverij - de SA *Erasme* - de ▸

De lancering van DE BESSY-ALBUMS in België en Nederland

Franstalige albums. Deze albums werden wel verder gedrukt bij Erasmus in Ledeberg, om correct te blijven naar Octaaf Van Malderen toe. De Vlaamse edities, die op termijn veel belangrijker qua volume werden, werden gedrukt op de persen van de huisdrukkerij *Periodica* in Brussel. Als commerciële geste nam de uitgeverij de resterende voorraad van de eerste twee privé-albums van Vandersteen over en werden die verder aangeboden onder de naam van *Erasme*. Hiervoor werden kleine stickertjes gedrukt die over het adres van Vandersteen werden gekleefd: SA *Erasme, rue des Alliés 226, Bruxelles.*

Chronologie niet gerespecteerd in de Vlaamse albumreeks

In de reeks Vlaamse albums verschenen in 1954 tegelijkertijd *Het Geheim van Rainy Lake*, *De Laatste Diligence* en *Het Geheimzinnige Spoor*. Er werd gewacht met de uitgave van het chronologisch eerste verhaal *De Pioniers* totdat de voorpublicatie ervan in *Ons Volk* achter de rug was. *De Pioniers* en *Het Stalen Ros* verschenen bijgevolg tegelijkertijd in 1955. Af en

▲ *De achterkaft van het eerste Bessy-album in Nederland:* Het Geheim van Rainy Lake *(1955).*

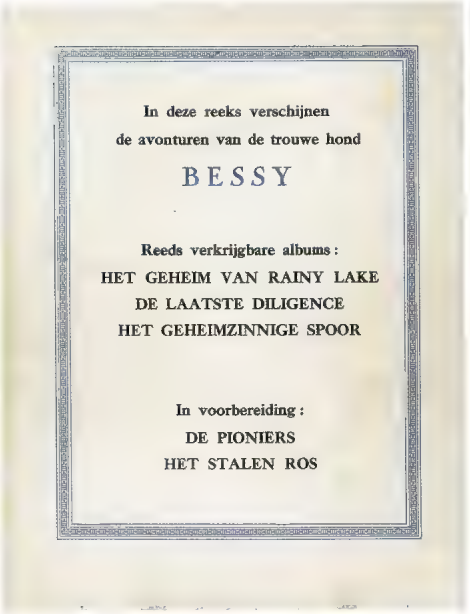

▲ *De achterkaft van het eerste Bessy-album in Vlaanderen* Het Geheim van Rainy Lake *(1954).*

toe werd afgeweken van de juiste chronologie van de verhalen. Zo verscheen *De Spookhengst* in 1956 pas als nummer 10 in de albumreeks, terwijl dit eigenlijk chronologisch nummer 9 is. Ook hier is de reden te zoeken bij de voorpublicaties: *De Spookhengst* liep tot 25 augustus 1955 in *Ons Volk* en bijgevolg stelde men het brengen van de albumversie even uit. Ook *De Klopjacht*, dat verscheen in *Ons Volk* tot 22 maart 1956 schoof als album verder op in de reeks, en kwam na *De Zwarte Prins* en *De Zwijgende Getuige* uit. Een zelfde fenomeen kwam nog verder in 1956 voor, toen Willy Vandersteen even op adem moest komen: in de krant van 10 augustus 1956 verscheen het stripje *De Vermoeiden* waarin de lezers vernamen dat er gedurende enkele weken geen Suske en Wiske-strip zou verschijnen. Om de leemte op te vullen, verscheen de Bessy-strip *De Gevangene der Witchinoks* in *De Standaard*. Ook hier heeft men even gewacht om het album uit te geven, want *Le Prisonnier* is in feite het 11de verhaal en had dus normaliter begin 1956 in album moeten verschijnen. Om de Bessy-verhalen chronologisch te lezen, moet men dus eigenlijk de volgorde van de Franstalige albums volgen.

Bessy in Nederland

In navolging van de Suske en Wiske-strip werden mogelijkheden onderzocht om Bessy in Nederlandse tijdschriften of kranten gepubliceerd te krijgen. Een eerste afnemer was het Nederlandse jezuïeten-tijdschrift *De Linie*. Daarin

DE TROUWE HOND BESSY (Vervolgverhaal)
MARK CAYOOR ONDERVOND ZOVEEL TEGENSLAG IN HET LEVEN, DAT HIJ BESLOOT EUROPA VAARWEL TE ZEGGEN. SAMEN MET ZIJN VROUW JENNY EN HUN ZOON NAND ZOCHT HIJ IN CANADA EEN NIEUW BESTAAN.
IN DE WOESTE STREKEN, WAAR ZE TOEN TERECHT KWAMEN, HIELD ALLEEN BESSY, EEN SCHOTSE HERDERSHOND, HET GEZIN GEZELSCHAP.
DAG IN, DAG UIT WERKT EN ZWOEGT MARK OM TOCH MAAR IN HET ONDERHOUD DER ZIJNEN TE KUNNEN VOORZIEN.
HET VALT BESSY NIET MEE, ZICH AAN HET NIEUWE EN GEVAARLIJKE LEVEN AAN TE PASSEN. HIJ WAAGT ZICH BIJNA NIET BUITEN HET KAMP.
OP EEN DAG ECHTER SPRINGT BESSY OP BIJ HET HOREN VAN KREETEN UIT DE RICHTING VAN DE RIVIER, WAAR MARK WERKT.

▲ *De eerste aflevering van* De Avonturen van Bessy *in* De Linie. *Een betere reproductie was helaas onmogelijk.*

verschenen in 1953 de eerste stroken van *De Trouwe Hond Bessy* in de bijlage *Jeugdlinie*. Het hoofdpersonage Andy veranderde er van naam: hij heette er Nand. Het verhaal verscheen niet volledig.

Uiteindelijk werd een meer stabiele klant gevonden: het weekblad *De Katholieke Illustratie* was het eerste Nederlandse weekblad om volledige Bessy-verhalen te publiceren. Het eerste verhaal was *De Laatste Diligence*, dat verscheen van 19 februari 1955 tot 10 september 1955. Toen in datzelfde jaar 1955 de eerste Bessy-albums werden geïntroduceerd op de Nederlandse markt, werd *De Laatste Diligence* uit de titellijst gehaald omdat de voorpublicatie nog niet beëindigd was. Er werden dus slechts 4 albums verspreid dat jaar. Dit verklaart waarom er Bessy-albums bestaan met 4 titels in de titellijst in plaats van 5. In de jaren '50 gebeurde het heel regelmatig dat men wachtte totdat verhalen beëindigd waren in één of ander blad. Toen in 1956 *Het Teken van de Grote Geest* in *De Katholieke Illustratie* verscheen, wachtte men met de albumuitvoering tot in 1957.

Opvallend bij de publicatie van de eerste afleveringen in *De Katholieke Illustratie* was de verandering van het pseudoniem. WIREL werd gewijzigd in KARLY, een *spielerei* die maar 5 weken heeft geduurd. Karel Verschuere lag weliswaar in de bovenste schuif, maar de ijdelheid van Vandersteen was nog groter. ●

Nieuw voor Nederland!

De avonturen van Bessy

Prachtige kinderverhalen over de trouwe hond **BESSY**, die met haar meester Andy en zijn ouders in het Canadese hoge Noorden woont. Ze beleven daar allerlei spannende avonturen en kinderen, die van het meer dramatische avonturenverhaal houden, zullen deze gebeurtenissen met graagte lezen en herlezen.

In het weekblad **DE KATHOLIEKE ILLUSTRATIE** kunt U iedere week als stripverhaal **DE AVONTUREN VAN BESSY** lezen.

Zorg voor voldoende voorraad, want wij zijn ervan overtuigd, dat **DE AVONTUREN VAN BESSY** de Nederlandse jeugd stormenderhand zullen veroveren!

Er zullen geregeld nieuwe delen van **DE AVONTUREN VAN BESSY** verschijnen.

De bij aanbieding bestelde exx zijn afgeleverd

De volgende 4 titels kunnen geleverd worden:

HET GEHEIM VAN RAINY LAKE
HET GEHEIMZINNIG SPOOR
DE PIONIERS
HET STALEN ROS

Ieder deel minstens 32 blz.
4-kleurig omslag
Formaat is iets groter
dan onze bekende albums
SUSKE & WISKE

★

Prijs per deel **f 1.90**

▲ *Een advertentie uit* Nieuwsblad voor de Boekhandel *van 17 maart 1955.*

De personeelsbladen van

DE GIDS, HET VOLK EN DE STANDAARD

Drie belangrijke krantengroepen verspreidden op hun hoogtepunt een personeelsblad onder de medewerkers: De Gids (*De Zetduivel*), Het Volk (*'t Bobijntje*) en De Standaard (*De Kleine Krant*). Het lag voor de hand dat men een beroep deed op de huistekenaars om illustraties te leveren. Die personeelsbladen vormen een grotendeels onontgonnen bron van illustraties en informatie. Vooral Marc Sleen komt uitgebreid aan bod in de periode dat hij voor die krantengroepen werkte: De Gids (1944 t.e.m. 1950), Het Volk (1950 t.e.m. 1965) en De Standaard (1965 t.e.m. 2002), maar ook Rik Clement en Pil leverden tekeningen. Willy Vandersteen komt slechts zeer sporadisch voor in de personeelsbladen van de kranten waarvoor hij succesvolle strips leverde, maar hij was dan ook - in tegenstelling tot Marc Sleen en Rik Clement - niet in dienst bij die kranten.
In dit nummer focussen we op **De Zetduivel**.

door Yves Kerremans

De Zetduivel

Huisorgaan van de N.V. De Gids

(februari 1945 – december 1947)

De N.V. De Gids werd na de Tweede Wereldoorlog opgericht door Tony Herbert en Leon Bekaert. Die industriëlen maakten gebruik van het publicatieverbod dat de NV *De Standaard* na de bevrijding opgelegd kreeg omdat zij de krant *Het Algemeen Nieuws* had uitgegeven tijdens de Duitse bezetting. Herbert en Bekaert sloten een huurovereenkomst met de familie Sap (eigenaar van *De Standaard*) voor de gebouwen, de drukkerij en de krantentitels (*De Standaard* en *Het Nieuwsblad*). Op 5 oktober 1944 verscheen het eerste naoorlogse nummer van *De Standaard*, op 8 november 1944 werd de N.V. De Gids opgericht en twee dagen later werd de titel van *De Standaard* veranderd in *De Nieuwe Standaard*; de titel van *Het Nieuwsblad* bleef behouden. Zowel Marc Sleen als Willy Vandersteen leverden tekenwerk voor de uitgaven van De Gids: de kranten *De Nieuwe Standaard* en *Het Nieuwsblad*, het familieweekblad *Ons Volk* en het jeugdblad *Ons Volkske*. Huiscartoonist Marc Sleen tekende werkelijk alles: politieke karikaturen, portretten van betrokkenen bij processen, moppen, illustraties bij artikels en verhalen, landkaarten, ... Van Willy Vandersteen verschenen *Rikki en Wiske* (na één verhaal werd Rikki vervangen door Suske) en *De Familie Snoek*.

De Zetduivel

De Zetduivel

Hoog de Harten

DE GROOTE VERRASSING

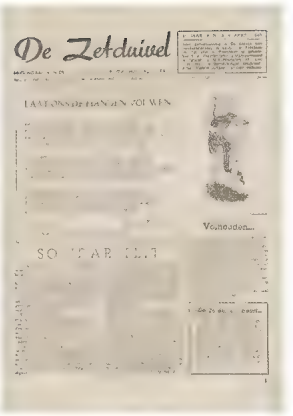
De Zetduivel

Verhouden...

In februari 1945, vier maanden na de oprichting van De Gids, verscheen het eerste nummer van *De Zetduivel*, met als ondertitel '*huisorgaan van de N.V. De Gids – Verschijnt als 't past*'. De toon werd meteen gezet in een kadertje naast de titel met verwoordingen als '*niet gecensureerd*', '*de plaats van hoofdredacteur is vacant*', '*telefoon in reparatie*' en '*postrekening geblokkeerd*'. In totaal verschenen tien nummers: acht in 1945, en telkens slechts één nummer in 1946 en 1947. Het nummer uit 1947 kreeg de aangepaste titel *De Nieuwe Zetduivel*, een verwijzing naar *De Nieuwe Gids*, de krantentitel na de breuk met *De Standaard*. De oplage bedroeg volgens de redactie 250 tot 400 exemplaren (250 voor de eerste zes nummers van 1945, 300 voor het zevende nummer van 1945 en 400 voor de nummers uit 1946 en 1947); in de hoofding verwoordt de redactie het als '2.500 [3.000] [4.000] *exemplaren (of een 0 te veel)*'. Vanaf het vijfde nummer (juni 1945) werd de titel aan beide zijden geflankeerd door een tekening van de hand van Marc Sleen: links een journalist met pen in de hand en een (zet)duivel op de schouders, rechts Tony Herbert als duivel met een drietand in de hand. Voor het nummer van *De Nieuwe Zetduivel* (december 1947) bleef alleen de redacteur met zetduivel op de schouders in de titel staan.

Niettegenstaande De Gids twee tekenaars van formaat in huis had, Marc Neels en Willy Vandersteen, zijn er alleen tekeningen van Marc Neels terug te vinden in het personeelsblad. De enige verwijzingen naar het tekenwerk van Vandersteen zijn terug te vinden in de nummers van augustus 1945 en december 1947: in het eerste geval wordt de uitroep van Tante Sidonie over een spiegel in verband gebracht met het poëziemaandblad met de titel *De Spiegel*. Dit is zonder twijfel de scène uit *Rikki en Wiske*, waarin Sidonie in de gevangenis zit en met behulp van een spiegel kan ontsnappen. In het tweede wordt een sneer gegeven naar '*de snuggere Wuskes en Siskes die de lelijke gewoonte hadden, iedere dag op het blad te arriveren als de laatste trein reeds vertrokken was, zodat de fotograveurs er mochten achter 'sjezen, volle petrol*''. De vaak erg late levering van de Suske en Wiske-bandjes was inderdaad legendarisch en dreef de technici van de krant vaak tot wanhoop. Het tekenwerk van Marc / M Neels / Marc Neels / Marc Sleen is echt massaal aanwezig: een negentigtal portretten, grappen, illustraties en zelfs een echt stripverhaaltje. Die twee stroken tonen de verhuizing van Marc en zijn collega Juliaan Haest

De Zetduivel

EEN VLAMING OP REIS DOOR SPANJE

door EAGLE ROOS en hoogstigen persoon

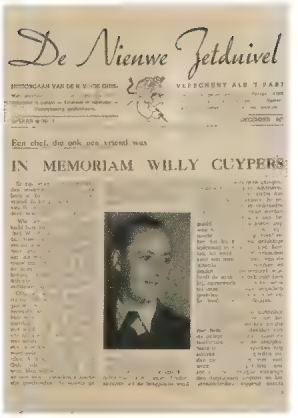
De Nieuwe Zetduivel

VERSCHIJNT ALS 'T PAST

Een chef, die ook een vriend was

IN MEMORIAM WILLY CUYPERS

Marc tekent Paul de Ryck als De uil en zijn jongskens, een verwijzing naar diens rubriek 'In den uil' (De Zetduivel *1945-1*).

Marc als 'moderne landlooper' (De Zetduivel *1945-8*).

De uil en zijn jongskens

De Uil en de Neuzen

Een moderne landlooper of... de weerwraak van een fotograaf op den caricaturist !

naar Siberië, zoals hun nieuwe werkruimte werd genoemd.

De portretten vormen een echt fotoalbum van de medewerkers van *De Nieuwe Standaard*, *Het Nieuwsblad*, *Ons Volk* en *Ons Volkske*: Paul de Ryck, Gaston Durnez, Hubert Van Herreweghen, Jan Heiremans, Marc De Backer en vele anderen. Het persoonlijke en professionele leven van de medewerkers wordt door de tekenaar grappig in beeld gebracht. Een collega getuigt in het nummer van oktober 1945 (1945-8) dat hij niet graag bij Marc komt '*want indien hij je dikwijls te zien krijgt, kent hij gauw je beeld en dan moet men niet verwonderd zijn, als men zijn evenbeeld ziet in De Zetduivel met een lief versje er onder*'. In hetzelfde nummer neemt een fotograaf wraak op '*den caricaturist*' met een foto van Marc als '*een moderne landlooper*'.

Redactioneele Vervoermiddelen

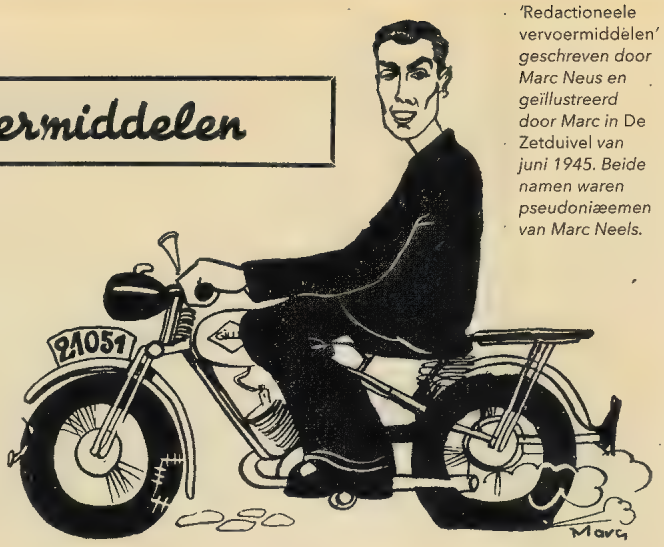

'Redactioneele vervoermiddelen' geschreven door Marc Neus en geïllustreerd door Marc in De Zetduivel van juni 1945. Beide namen waren pseudoniemen van Marc Neels.

Moto 21

NOG nooit heb ik den kleinen peuter van mijn broer zoo gelukkig gezien, als de Mommens, den dag dat hij voor de eerste maal mocht tuffen. Tuffen is Antwerpsch dialect en beduidt : zich met een moto voortbewegen.

Ik zie hem nog altijd op zijn hurken zitten voor het tweewielig voertuig dat zijn grootste bewondering wegdroeg. Hij streelde met zachte gebaren de bougie, den benzinebak en de banden; strooide honderdduizend vragen uit over het hoofd van Bert Van Dessel. Zestien minuten nadien reed hij en één-en-twintig minuten later was de debraillage kapot, het versnellingsapparaat in frut en de ketting lag gelijk 'n en driedubbelen paling twee kilometer ver op het asfalt. Van Mommens verwondert ons dat geenszins; wie hem kent weet tot wat hij in staat is, ten andere, mijne heeren, elk kan een ongelukske tegenkomen, maar dat hij den heldenmoed had het op een van zijn vrienden zijn geweten te schuiven, zet alle communistische methodes in de schaduw.

Nu is onze vriend in een zoo vergevorderd stadium dat hij reeds deftig kan tuffen. Schaarbeekstation noch Evere zijn hem te ver en... hij doet het met brio. Alles wat Karel onderneemt doet hij met brio : eierkoeken bakken zoowel als telefoneeren op verkeerde nummers. Vergeten we echter niet dat hij een van de drie musketiers is en daar wordt geen kwaad van verteld: wie een van de drie aanvalt... verschijnt nooit op het laatste oordeel.

Alles te zamen is Karel « 'n goeie bloed ». Hij stelt richtlijnen in zijn leven voorop. Ik zal er hier twee als voorbeeld aanhalen, alhoewel ik er dan mag van overtuigd zijn in geen acht nachten meer rustig te slapen, want ik lig naast hem.

Als Mommens het in zijn hoofd krijgt, rookt hij in veertien dagen geen enkele cigaret; kwestie van uw wil eens te meten en eens te laten zien dat ge een man uit een stuk zijt. Verder droomt hij er van later met een beige autotje de halve wereld te doorkruisen. En er zijn er nog die daar van droomen.

De schoone Paardrijdster

Op een schoonen Maandagmorgen in de maand Mei.

« Marc, ik heb paard gereden! Karel wat een gevoel! Geweldig, Marc! O, Frans! Wel Mary !...

Zoo met een vurig ros door de wouden te draven, den grond onder u te voelen wegvluchten, den zwoelen geur der frissche meiklokjes in te snuiven. Ge voelt u Cl thilde op valkenjacht. Ge vervloekt de redactie met haar zes-en-negentig trappen en vervelende hoofdredacteurs. Ge denkt aan de sage van den heer Halewijn :

« Si sette haer scrilings up dat ros, al singhende ende clinghende reet si door 't bosch ».

O zalig gevoel ! O hemelsch genot ! Geef me nog vele jaren. Geef me een paard en de sporen, opdat ik immer als fiere amazone de wouden van Ter Kameren en de redactie moge doorkruisen.

Van een Automobilist

Zijn rechterwijsvinger houdt het stuur. Zijn linkerarm rust nonchalant op het portier. De onafscheidbare pijp verspreidt kunstmatige wolkenbanken die het landschap verdoezelen en de koeien doen niezen. Smith heeft een zacht beroep gekozen : handelsreiziger in matrassen. Hij heeft ons laten knotsen met ons lood en ons zetsel, hij verkoos de ruime banen, de Luxemburgsche wouden en de boter. « De lucht ruikt er anders », zegt Smith en hij heeft gelijk.

Nee, Smith, wij vinden het niets interessant dat ge zoo maar de pijp aan de zetterij geeft.

MARC NEUS.

Ge verhuist vanmiddag naar de tweede verdieping. Goeien avond en geen oog toe!
ONS VOLK
DE NIEUWE STANDAARD
DE SPECTATOR
Verhuizen is een zware Karwei Ge moet er niet over spreken bij mij
Het is ongehoord!
Dat heeft ons een halve dag verlet gekost, nu zijn de schade in halen
CENSUUR
Het spijt me heeren, maar u zult moeten verhuizen naar Siberie..
Marc

Stripverhaaltje uit De Zetduivel *van juni 1945 met o.a. Marc, Paul De Ryck en Juliaan Haest .*

Een bijzondere plaats nemen de artikels, tekeningen en ballades in naar aanleiding van de 'trouwmanie' van de redacteurs. Marc Neels trouwt op 7 april 1945 met Magdalena (Mady) Palinckx en '*De Zetduivel heeft het gelag moeten betalen*'. Het nummer van die maand (april 1945) bevat een foto van het pasgetrouwde paar en een '*ballade van troost voor Marc Neels die vandaag trouwt*'. Marc heeft op dat moment andere prioriteiten en die maand staat er dan ook slechts één tekening van hem in *De Zetduivel*. In augustus 1945 is het opnieuw zo ver: '*in een tijdspanne van zes dagen werden drie onzer redacteurs door deze epidemie ondermijnd*'. Deze keer had Marc wel tijd en maakte hij twee mooie tekeningen.

*Tekening door Marc ter gelegenheid van de trouw van zijn collega Karel Mommens (*De Zetduivel *1945-7).*

De Zetduivel

BALLADE VAN TROOST
VOOR MARC NEELS DIE VANDAAG TROUWT

★

Alle de broeders uit 't convent
Dat de « Nieuwe Standaard » heet
Staan voor Marc Neels, den dwazen vent
Vandaag met palmtakken gereed.
Hij speelt « gewonnen of verloren ».
Schmidt zegt, God geve dat het waar is :
« Slechts als men trouwt, wordt men geboren,
'T LEVEN BEGINT MAAR ALS MEN PAAR IS ».

Dat hij zijn aangezicht afwendt,
Van ons, die met hem lief en leed
Hebben gedeeld, van Herfst tot Lent ?
Dat Mommens nu zijn hart opvreet
En tot de kluiz'naars gaat behooren ?
Luister naar Schmidt, als hij wat zwaar is :
« Slechts als men trouwt, wordt men geboren,
'T LEVEN BEGINT MAAR ALS MEN PAAR IS ».

De bed'genoot slaapt in een and're tent.
De schurk is weg, die zevenslagers smeet,
Zoodat de Cuypers, de gemoedelijke vent
Plechtig voor ons verscheen in nacht'lijk kleed.
Helaas, wie trekt nu aan Frans Maes zijn ooren ?
Eén kan ons troosten, de redactiesecretaris :
« Slechts als men trouwt, wordt men geboren,
'T LEVEN BEGINT MAAR ALS MEN PAAR IS ».

ENVOY

Prins Marc, Prinses Mad'leen, gij kent,
O prins'lijk paar, het woord, gij weet
Het, goede vriend, prinsesje jonk en jent,
En is er ook een dwaas, wien 't later speet,
Gij zingt met mij wat klaar en waar is :
« 'T LEVEN BEGINT MAAR ALS MEN PAAR IS ».

7 April 1945. FRANZ MAAS.

▲ *Ballade van troost voor Marc Neels die vandaag (7 april 1945) trouwt* (De Zetduivel *1945-3).*

DE ZETDUIVEL - technische fiche

Formaat:

de hoogte schommelt tussen 27 en 28 cm, de breedte tussen 20,5 cm en 21,7 cm. Dit formaat verschilt zelfs bij verschillende exemplaren van hetzelfde nummer.

Aantal pagina's per nummer:

Nummers van februari, maart en april 1945: 8 pagina's
Nummers van mei, juni, juli, augustus en oktober 1945:12 pagina's
Nummer van maart 1946: 16 pagina's
Nummer van december 1947: 20 pagina's

Marc Neels was niet alleen een harde werker maar ook een echte feestvierder, getuige de foto's, verslagen en tekeningen van o.a. een nieuwjaarsfeestje (februari 1945) en een paasfeestje (mei 1945). Hij werd op de redactie Marc Neus genoemd en ondertekende artikels met die naam, o.a over '*redactioneele vervoersmiddelen*' (juni 1945). Ook hier valt weer op dat Willy Vandersteen niet ter sprake komt in *De Zetduivel* : in tegenstelling tot Marc Neels maakt hij niet echt deel uit van de vriendengroep die de redactie vormt maar levert hij alleen zijn Rikki (later Suske) en Wiske stripverhaal.

In het laatste en enige nummer onder de titel *De Nieuwe Zetduivel* (december 1947) wordt het hoofdkwartier in de Zandstraat op een ludieke wijze beschreven. Daarbij komt ook '*het ruime, grootse, maar sombere atelier van de wereldvermaarde, alom geprezen en goedwillige Marc Sleen*' aan bod. In december was Marc Neels al bekend onder zijn pseudoniem Sleen.

In het nummer van maart 1946 wordt onder de titel '*Wel en wee in de Gidsenfamilie*' de toewijzing van een '*co-adjutor, in den persoon van dhr Van den Eede, aan Zijne Eminentie* ▸

EEN SUGGESTIE

Op het nieuwjaa sfeestje hebben we met genoeglijke verbazing bestatigd hoeveel « artisten » er onder ons personeel verborgen zitten.

We hebben dat luimig vijftal, de heeren Paul de Ryck, Nand Schmidt, Marc Neels, Karel Mommens en Marc De Backer in actie gezien. Deze heeren hebben, van op het podium, het feestje alle eer aangedaan.

We hebben den onverbeterlijken Susse De Naeyer met zijn klarinet en zijn saxofoon gehoord : op een zeker moment nam hij, gelijk een tweede rattenvanger van Hameln, het gansche gezelschap op sleeptouw.

We hebben Jefke Wauters met zijn malsche tenorstem een amoureuse serenade hooren debiteeren, waarbij hij, gelijk een andere Tino Rossi, het hart van al de gehuwde en de ongehuwde jonge dames aan 't smelten bracht.

Maar... daar zijn er nog, die in hun schelp gebleven zijn, of die geen gelegenheid vonden om hun talenten te veropenbaren.

Hebben wij niet vernomen dat Jef Berden een goed pianist is en zeer beslagen in muziekliteratuur voor intieme feestjes ? En dat Emiel Walravens, die een pracht van een stem heeft, ook zijn man kan staan aan het klavier ?

Is het waar dat Susse De Naeyer, Karel Wittox, Louitje Latour, Henri Leribaux en Victor Smet goede amateur-tooneelspelers zijn ?

Is het waar dat Louitje Latour zoo'n pakkend peetje Monne was in « Bietje » en zoo'n typisch Suskewiet in « Waar De Ster bleef stille staan » ?

Is het waar dat Jefke De Greef, Jefke Wauters en Désiré Branders klarinettisten zijn, dat Joris Janssens klarinet-alto speelt, dat Frans Walravens de klarinet en de saxofoon hanteert met virtuosenvingeren ?

Dat Louitje De Baerdemaeker een goede stem heeft en heel de afdeeling brochage een klein Russisch koor kan op de been brengen ?

En we hebben nog een accordeonist een virtuoos-mondharmonikaspeler in huis, naar het schijnt.

Hoeveel talenten zitten er niet onder de aanwezige Kajotters, onder de bedienden van den abonnementsdienst, van den publiciteitsdienst, van de boekhouding, onder de loopjongens en onder de redacteurs ? Wie weet over hoeveel mooie vrouwenstemmen we hier niet beschikken ? Wie is er niet in staat, een passend gedicht voor te dragen ? Zijn we niet met mans en vrouwen genoeg om een klein zangkoor op te richten ?

Kan er geen onzer talentvolle redacteurs een sketch op papier gooien ?

Wie zorgt er voor een spreekkoor ter verheerlijking van den Arbeid ?

Kunnen we niet af en toe een vriendenavond ineensteken ?

Wie weet of we niet aan een occasie-piano geraken... met medeplichtigheid van het Bestuur. We zouden de vriendenavonden daardoor in relief kunnen zetten en op de gewone dagen, onder de etensuren, zou er wellicht iemand wat muziek kunnen maken. Dat zou de sobere schaftijden wat opvroolijken.

Wie weet of we van den eenen of den anderen Sint-Niklaas niet 'n fono met pick-up kunnen krijgen ? Het personeel zou, mits een regelmatige bijdrage, voor passende fonoplaten kunnen zorgen.

De zaal is er : de refter. Stoelen zijn er in huis.

Met eigen middelen kunnen we een klein podium optimmeren (enkele schragen met planken).

We hebben zelfs een drukkerij om de programma's te drukken in goedkoope condities.

Dit alles na aanvraag en goedkeuring van het Bestuur, wel te verstaan.

Herhalingen, voorbereidingen en uitvoeringen zouden vanzelfsprekend buiten de werkuren vallen.

Slaan we de handen in elkaar ? Zoo ja, dan duiden we een voorzitter, een koorleider en een regisseur aan.

Kameraden, vrienden en vriendinnen, laat ons den band, die ons allen aan « onze » drukkerij bindt, nog verstevigen.

We kunnen, met wat goeden wil, elkaar nu en dan wat artistiek genot verschaffen.

Laat ons het kunstgezelschap van « De Gids » stichten. Het ongeboren kind heeft reeds een naam : « Kunstgezelschap HET VIGNET ».

F. V. S.

Wie meedoet gelieve den chef van de drukkerij aan te spreken.

De drie Musketiers of... Marc, Karel en Marc

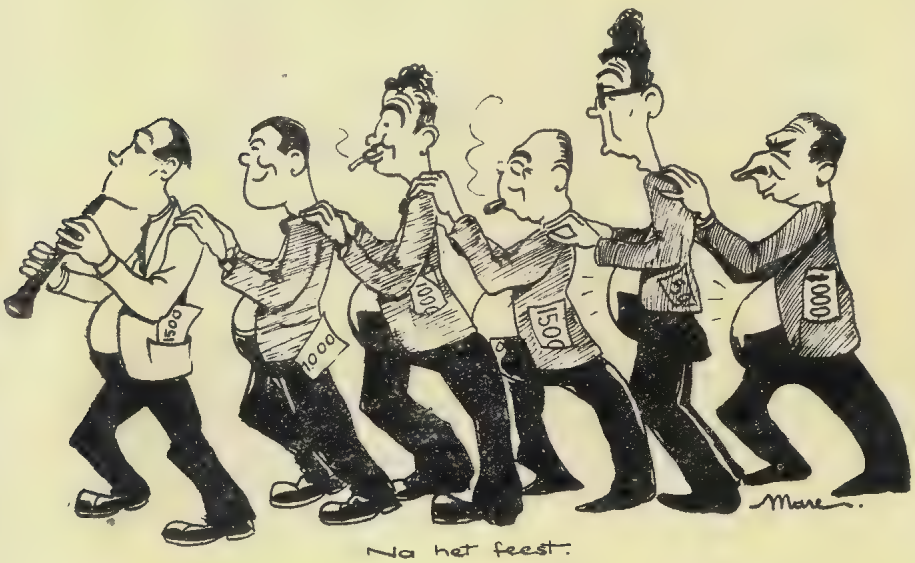

Verslag van het nieuwjaarsfeestje waar het luimig vijftal Paul de Ryck, Nand Schmidt, Marc Neels, Karel Mommens en Marc De Backer op het podium in actie traden. Op de foto met de drie Musketiers Marc, Karel en Marc is Marc Neels de linkse Marc. (De Zetduivel *1945-1*).

De Zetduivel

KWATRECHT

« **Autobotsing.** — Ter hoogte van den Gentschen steenweg alhier kwamen twee auto's in botsing. Door de buitengewone handigheid en tegenwoordigheid van geest van den heer Schmidt die den aangereden wagen bestuurde, kon een ramp worden vermeden. De heer Neels werd aan den mond gewond. De heer de Ryck kwam er met den schrik van af. »

De reporter van « De Zetduivel » heeft vruchteloos gepoogd de drie voornoemde heeren tot spreken te bewegen. Geene praat : alle drie zwijgen ze als vermoord...

Neels, Sleen, Marc (of hoe ge hem noemen wilt)' vermeld. Georges (Joris) Van den Eede vulde onder de pseudoniemen Professor Kribbel, Kapitein Alfonso, Jan Kapoen, Jan Maat, Suske de Ezel en Groote Broer samen met zijn vrouw Celestina Sanctorum (Tante Tine) en Marc Sleen het na-oorlogse *Ons Volkske*.

Een bijzondere vermelding verdient de tekening die Marc maakte bij het artikeltje '*Uit de dagbladen van* 20-2-45' over '*een botsing ter hoogte van de Gentschen steenweg alhier*'. De heer Neels '*werd aan den mond gewond. De heer de Ryck kwam er met den schrik van af*'. De tekening toont de Ryck die met het hoofd door het dak van de wagen steekt maar lustig verder trekt aan zijn pijp; Marc Neels is er erger aan toe: hij ligt buiten westen met enkele tanden uit de mond geslagen. Een weinig subtiele verwijzing naar het drama dat hij meemaakte tijdens WOII wanneer zijn tanden door een Duitse soldaat met een geweerkolf werden uitgeslagen... •

Marc Sleen (De Nieuwe Zetduivel *1947-1*).

UIT HET HOOFDKWARTIER VAN ONZE MEDEWERKENDE TEKENAAR : Marc Sleen gekiekt tijdens de meest drukke uren van zijn zware dagtaak.

Avond-uren van Mijnheer Van Zwam

HET GEHEIM VAN MARTENSUOKA

Men heeft mij de grote gebeurtenis medegedeeld terwijl ik mijn boterhammen zat te verorberen in een eetzaal die sinds verschillende maanden de mijne niet geweest is. Een zekere mijnheer, die ik « mijnheer Van Zwam » zou noemen, indien er niet reeds een heerschap in den huize bestond dat het copyright voor deze naam zou kunnen opeisen, zwaaide met zijn tafelmes en decreteerde plechtig dat er iets op komst was dat ons allen met verstomming zou slaan. Uit principe geloofde ik de man niet, maar naderhand bleek dat hij zelfs mij bij mijn povere soldatenoortjes wenste te nemen voor enkele regels kopij voor een blaadje dat hij « De Zetduivel » noemde.

Er ging mij een welwillend licht op. Heel vaag herinnerde ik mij dat er ettelijke eeuwen geleden een dergelijke bedrukte reeks papiertjes de wereld van De Gids ingezonden werden en dat het mij zelfs eenmaal gegeven was enkele scheldpartijen in deszelves kolommen met mijn medewerking meer kracht bij te zetten (al wens ik natuurlijk alle schuld betreffende eventuele nog nasmeulende veten op de schouders te werpen van de hoofdredacteur, die zo iets van een soldaat gerust mag overnemen).

Het bleek echter dat het bij mijn oren nemen slechts het begin was van een terreuractie zonder voorgaande, waarin men zelfs geen rekening hield met het feit dat ondergetekende in de rangen van diegenen die de pretentie hebben het vaderland te dienen, reeds met « ancien » wordt aangesproken. Het is waar dat men thans voor een Geniesoldaat geen respect meer heeft. Alhoewel men zeer goed kon weten dat hij tot over zijn oren (wat zeg ik, tot over zijn al te kleine politiemuts in het werk zit, aarzelde men geen seconde hem om kopij te vragen. Meer nog : men sloot hem op in een vertrek, gaf hem een schrijfmachine (met een azerty-klavier, natuurlijk, niettegenstaande het feit dat men er kennis van had dat hij sinds maanden op een querty zit te toeteren) en men kwam dreigend voor hem staan : ge gaat hier zo en zoveel bladzijden schrijven of ge moogt hier nooit ofte nooit meer buiten ! De Geniesoldaat had schoon te vragen en zelfs te smeken : Over wat moet ik nu in 's hemels naam beginnen ? Men verwees hem hardvochtig naar zekere stukjes die hij bij Gods genade en die van een ongure redactie-secretaris ergens in een binnenlands blad gedrukt krijgt en men riep hem toe : Haha snodaard, wij weten genoeg wat een bureaurat van een compagnie als de uwe te doen heeft. Maar deze maal zult ge werken, verstaat ge, *werken !*

Overwegende dat men wellicht zou overgaan tot represaillemaatregelen tegenover de onschuldige burgerbevolking, heb ik dan maar toegegeven, al was het op enigszins vage wijze. Ten slotte heb ik toch nog vier maand en half om uit te rusten van deze vermoeienis.

Doch een andere factor heeft een rol gespeeld in deze droeve geschiedenis, die waarschijnlijk dezer dagen met een duel tussen hoofdredacteur en ondergetekende zal eindigen : over wat zou ik kunnen schrijven? Ik heb aan anderen reeds mijn erewoord gegeven mijn onderwerpen voor hen te reserveren. Wat kan ik doen? Maar, zei Guido Gezelle in zijn tijd, 't en is geen edel man die zwijgt of hem de dood beliepe. Zou ik dan, ondanks alles, kalm en vastberaden als een soldaat, mijnheer Van Zwam naar de zetduivel wensen, tot ik opnieuw een burger ben, die het recht heeft geen uniform, geen mills-ceinturon en geen fantaisiemutsje te dragen ?

Het kan zijn dat ik aan de kapitein vraag of ik met heel de compagnie een noveen mag doen, ter ere van de H. Geest, opdat Hij het verstand van de E. P. Martens S. J. verlichte, zodat hij in het vervolg de Genie met rust zou laten, getrouw aan de leuze die we vinden in de « Sproke van Beatrijs » : « Slaep ende blijvet slapen ».

JACOB.

Avond-uren van Mijnheer Van Zwam - Het geheim van Martensuoka (De Nieuwe Zetduivel *1947-1*).

DE LOMBARD COLLECTIE

Parel aan de Belgische stripkroon

In de periode 1946-1965 was *Tintin/Kuifje* een referentie in de stripwereld. In de eerste plaats dank zij de steun van Hergé, die er zijn *Kuifje*-verhalen in voorpubliceerde, maar ook door de artistieke rijkdom van een hele plejade tekenaars.

Zij leverden voorplaten voor het weekblad, lange en korte verhalen, gags, cartoons en ander grafisch materiaal. De langere verhalen vonden meestal hun weg naar een albumuitgave. Deze albums werden uitgegeven door de Lombard uitgaven, oorspronkelijk gevestigd in de Lombardstraat in Brussel, en later in de Paul-Henri Spaaklaan.

De eerste reeks albums werd de *Lombard Collectie* genoemd (*La Collection du Lombard*), en was een concept van uitgever Raymond Leblanc, die naar analogie met de albums van *Kuifje/Tintin*, die bij Casterman bleven verschijnen, een prestigieuze reeks wilde neerzetten. De albums uit deze reeks hebben dan ook dezelfde *look & feel*: ze zijn meestal gekartonneerd, hebben meestal een rood linnen rug, zijn voorzien van al dan niet geïllustreerde schutbladen en vanaf 1954 werd achteraan een zegel met Kuifjespunten afgedrukt.

De albums bestaan zowel in het Frans als in het Nederlands, maar ook hier zijn uitzonderingen en talrijke verschillen te noteren. De populariteit van deze serie was groot, zodat de albums regelmatig werden herdrukt om aan de vraag te kunnen voldoen. Nochtans waren deze boeken niet goedkoop, met winkelprijzen tussen 29 en 79 BEF, naargelang het aantal pagina's. Verzamelaars zijn tuk op de eerste drukken van deze mooie albums, en net zoals bij alle gekartonneerde stripboeken, is het moeilijk om een echt onberispelijk exemplaar te vinden. Hoe je een eerste druk kan onderscheiden van een herdruk, of waarop je moet letten bij de identificatie van een album, willen we in deze rubriek belichten. In dit nummer richten we het vergrootglas op de albums van de reeks *Dan Cooper*.

Door Peter Van Hooydonck

DE ALBUMS VAN DAN COOPER

De avonturen van de Canadese piloot en ruimtevaarder Dan Cooper verschenen voor het eerst in *Kuifje* vanaf 1954, en waren in feite een antwoord op de zeer populaire reeks *Buck Danny* die in *Robbedoes* verscheen. Ze werden getekend en verzonnen door Albert Weinberg (1922-2011). Volgende titels verschenen in het weekblad tussen 1954 en 1962:

- De Blauwe Driehoek
- De Meester van de Zon
- De Muur der Stilte
- Operatie Jupiter
- Richting Mars
- Duel in de Wolken
  (scenario van Jean-Michel Charlier)
- Het Waagstuk
  (scenario van Jean-Michel Charlier)
- Het Escadrille van de Jaguars
  (scenario van Jean-Michel Charlier)
- Het Geheim van Dan Cooper

Op *Operatie Jupiter* na, verschenen al deze verhalen in album tussen 1957 en 1965, met de vermelding *Lombard Collectie* op de cover. De reeks liep daarna uiteraard nog verder, maar de verhalen verschenen niet meer in de *Lombard Collectie*.

De Blauwe Driehoek: *de voorkaft van het album in eerste druk.*

De Blauwe Driehoek: *de lichtblauwe achterkaft van de eerste druk.*

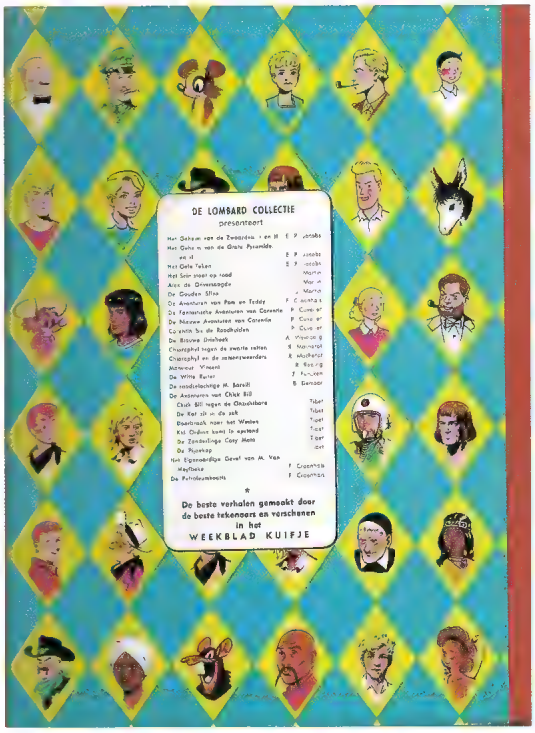

Bespreking van de gekartonneerde edities:

De Blauwe Driehoek

De eerste druk dateert van april 1957, wat we kunnen afleiden uit de bijlage bij het Paasnummer van dat jaar van het weekblad *Kuifje*. Het Alex-album *Het Vervloekte Eiland* moest later in dat jaar nog verschijnen en mag niet in de titellijst staan. Bovendien is de eerste druk een halve cm groter en zijn de schutbladen geïllustreerd. Er bestaan nog vier andere drukken.

De Blauwe Driehoek: *de variant met ander lettertype 'door Albert Weinberg'.*

De Blauwe Driehoek: *de rode achterkaft van de tweede druk.*

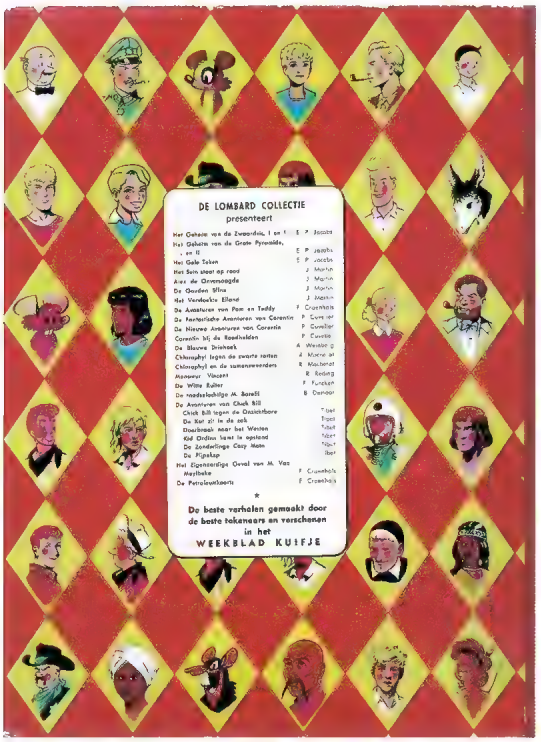
DE LOMBARD COLLECTIE
presenteert
De beste verhalen gemaakt door de beste tekenaars en verschenen in het
WEEKBLAD KUIFJE

De Meester van de Zon

Er bestaat geen discussie over de eerste druk. Wat wel bijzonder is, zijn de edities met de groene achterkaften met schild. Het zijn echte anachronismen, waarschijnlijk gemaakt met recuperaties van oude achterkaften die nog beschikbaar waren. Opvallend detail: dit album bestaat met twee verschillende groene achterkaften met schild.

dit zijn de beste vrienden voor je vakantie !
DRIE NIEUWE ALBUMS VAN
DE LOMBARD COLLECTIE
59 F.
Gebonden en gekartonneerd
49 F.
Gebonden en gekartonneerd
49 F.
Gebonden en gekartonneerd
. die de lange lijst van de prachtige albums nog komen vergroten :
HET GEHEIM VAN DE ZWAARDVIS I Edg. Jacobs 69.—
HET GEHEIM VAN DE ZWAARDVIS II » 70.—
HET GELE TEKEN » 69.—
HET GEHEIM VAN DE GROTE PYRAMIDE I » 69.—
HET GEHEIM VAN DE GROTE PYRAMIDE II » 69.—
POM EN TEDDY F. Craenhals 69.—
HET SEIN STAAT OP ROOD J. Martin 69.—
DE GOUDEN SFINX » 69.—
ALEX DE ONVERSAAGDE » 59.—
DE FANTASTISCHE AVONTUREN VAN CORENTIN P. Cuvelier 59.—
DE NIEUWE AVONTUREN VAN CORENTIN » 59.—
CORENTIN BIJ DE ROODHUIDEN » 58.—
DE BLAUWE DRIEHOEK A. Weinberg 50.—
CHLOROPHYL EN DE SAMENZWEERDERS R. Macherot 50.—
CHLOROPHYL TEGEN DE ZWARTE RATTEN » 48.—
DE RAADSELACHTIGE M. BARELLI B. De Moor 48.—
DE WITTE RUITER F. Funcken 48.—
CHICK BILL TEGEN DE ONZICHTBARE Tibet 48.—
DE KAT ZIT IN DE ZAK » 48.—
DOORBRAAK NAAR HET WESTEN » 48.—
KID ORDINN KOMT IN OPSTAND » 48.—
DE ZONDERLINGE CASY MOTO » 48.—
DE PIJPEKOP » 48.—
MONSIEUR VINCENT R. Redaing 48.—
HET EIGENAARDIGE GEVAL VAN M. VAN MEYLBEKE F. Craenhals 70.—
DE PETROLEUMKOORTS » 70.—
In al deze albums vind je KUIFJE's punten.
TE KOOP IN ALLE BOEKHANDELS
Bijvoegsel van het weekblad « Kuifje » nr 16, van 18-4-57.

Bijlage van het weekblad Kuifje *nr. 16 van 18 april 1957 met het pas verschenen album* De Blauwe Driehoek.

De Meester van de Zon: *voorkaft van het album in eerste druk.*

De Meester van de Zon: *één van de twee groene achterkaften (herdruk).*
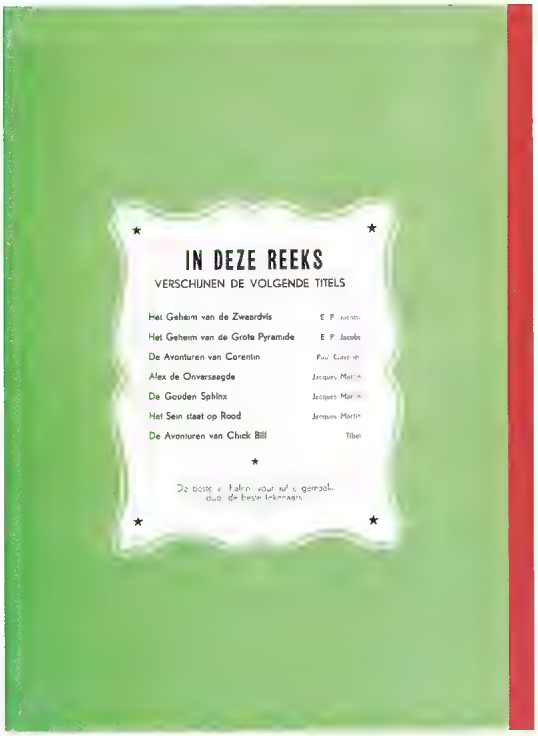
Richting Mars: *de achterkaft van de eerste druk.*

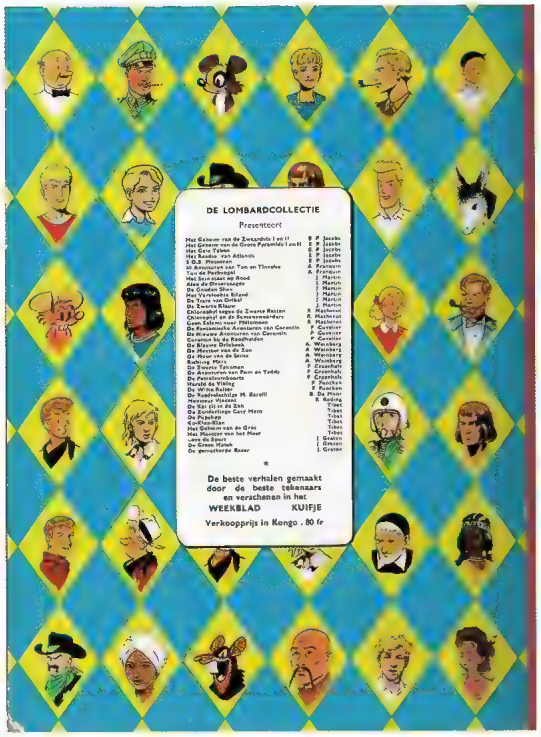
DE LOMBARDCOLLECTIE
Presenteert
De beste verhalen gemaakt door de beste tekenaars en verschenen in het
WEEKBLAD KUIFJE
Verkoopprijs in Kongo . 80 fr

Richting Mars: *de achterkaft van de herdruk.*

DE LOMBARDCOLLECTIE
De beste verhalen gemaakt door de beste tekenaars en verschenen in het
WEEKBLAD KUIFJE
Verkoopprijs in Kongo : 80 fr.

De Muur van de Stilte

Er bestaan twee varianten van de eerste druk, één met plastieken rug en één met linnen rug. Het gebruik van een plastieken rug is wellicht een experiment geweest, want het werd nadien niet herhaald.

Richting Mars

De eerste druk dateert van november 1960 (aankondiging in *Kuifje* nr. 45/1960), en verscheen wellicht samen met het *Michel Vaillant*-album *De Gemaskerde Racer* (laatste titel in de lijst). De tweede druk heeft minder titels in de titellijst, en bovendien staat het album *De Gemaskerde Racer* NIET in de titellijst. Het is vermoedelijk een her-kartonnering met de achterkaft van het album *De Grote Match* (1959).

Indien je niet terugschrikt voor een waagstuk... Geen hinder hebt van duizeligheid...
Indien je de Russen en de Amerikanen wil vóór zijn in de wedloop naar de planeten.
Kom dan mee! Wij vliegen
RICHTING MARS
Een prachtig avontuur dat we samen zullen beleven in dit prachtig album

Advertentie uit Kuifje nr. 45 van 1960 met de aankondiging van het album Richting Mars.

TITEL	MAAND/JAAR PUBLICATIE	ACHTERKAFT / UITVOERING	AANTAL TITELS IN DE LIJST	LAATSTE TITEL IN DE TITELLIJST	BIJZONDERHEDEN
DE BLAUWE DRIEHOEK	04/1957	Lichtblauwe ruiten	24	De Petroleumkoorts	0,5 cm groter, geïllustreerde schutbladen
DE BLAUWE DRIEHOEK	08/1957	Rode ruiten	25	De Petroleumkoorts	Met witte schutbladen. Achterkaft Het Vervloekte Eiland
DE BLAUWE DRIEHOEK	09/1959	Blauwe ruiten	35	De Grote Match	
DE BLAUWE DRIEHOEK	12/1960	Rode ruiten	40	Hoempa pa de Roodhuid	Donkerbruine rug; 'door Albert Weinberg' in cursief lettertype naar links gecentreerd
DE BLAUWE DRIEHOEK	12/1960	Groene ruiten	40	Hoempa pa de Roodhuid	Donkerbruine rug
DE MEESTER VAN DE ZON	09/1958	Blauwe ruiten	35	Leve de Sport	Geen Doorbraak naar het westen meer in titellijst; met Het GEHEIM van Atlantis in titellijst
DE MEESTER VAN DE ZON	?	Groen met schild	7	De Avonturen van Chick Bill	Achterkaft van Het Geheim van de Grote Pyramide I; met 'Lombard Collectie' in ander lettertype; 0,3 cm groter
DE MEESTER VAN DE ZON	?	Groen met schild	9	De Petroleumkoorts	Achterkaft van Het Geheim van de Grote Pyramide II en Het Gele Teken; met de letters 'Lombard Collectie' in ander lettertype
DE MUUR VAN DE STILTE	03/1959	Blauwe ruiten	33	Leve de Sport	Met plastieken rug
DE MUUR VAN DE STILTE	03/1959	Blauwe ruiten	33	Leve de Sport	Met linnen rug
RICHTING MARS	11/1960	Blauwe ruiten	39	De Gemaskerde Racer	
RICHTING MARS	?	Blauwe ruiten	35	De Grote Match	Variante achterkaft
RICHTING MARS	12/1965	Ongekartonneerd	geen titellijst	Het Escadrille van de Jaguars	Bestaat ook als Geïllustreerde Pers-uitgave
DUEL IN DE WOLKEN	09/1962	Blauwe ruiten (ongekartonneerd)	46	De Schat van de groene Boeddha	Bestaat ook als Geïllustreerde Pers-uitgave met titel Duel in de Lucht
HET WAAGSTUK	12/1963	Ongekartonneerd	geen titellijst	Duel in de Wolken	
HET ESCADRILLE VAN DE JAGUARS	09/1964	Ongekartonneerd	geen titellijst	Het Waagstuk	Laatste album met Kuifjes-punten
HET ESCADRILLE VAN DE JAGUARS	1967	Ongekartonneerd	geen titellijst	Het Waagstuk	Vanderhout-uitgave
HET GEHEIM VAN DAN COOPER	12/1965	Ongekartonneerd	geen titellijst	Het Escadrille van de Jaguars	

De avonturen van MIELEKE EN DOLF en FEE EN FONSKE ...en de fratsen van BOB DE MOOR

Door Marc de Lint

Mieleke en Dolf

Wanneer het weekblad *Ons Volkske* een nieuwe start neemt op 13 januari 1949 publiceert Bob De Moor vanaf het eerste nummer een reeks stopcomics rond 2 nieuwe personages die hij gecreëerd heeft onder de titel *De avonturen van Mieleke en Dolf*.

Mieleke, een jongetje van een jaar of 10-12 heeft slechts enkele haren op het hoofd, en wordt vergezeld van zijn broertje Dolf, een kleuter met slechts 1 haar (het zit daar blijkbaar in de familie) die steeds een slabbetje en een zwarte broek met 4 witte knopen draagt.

In totaal zullen 112 afleveringen verschijnen, in het begin bijna wekelijks, naar het einde toe steeds onregelmatiger. De laatste strip verschijnt op 12 juli 1951.

De afleveringen worden meestal genummerd, op 12 uitzonderingen na. Gepubliceerd werden de nummers 1 tem 48, 50 tem 52, 54 tem 81, 83, 84, 86 tem 104. In december 1949 ontbreekt nr 49, in januari 1950 verschijnen de eerste 2 zonder nummer, wat later nog 2, net zoals de laatste 8 die vanaf maart 1951 verschijnen.

Fee en Fonske

Op 8 december 1949 verschijnen 2 nieuwe figuurtjes van De Moor in het weekblad *Kuifje*. De *avonturen van Fee en Fonske*, een stop-comic, met Fee, een 10-12-jarig jongetje met zwart sluikhaar en zijn broertje Fonske, een 6-jarige die steeds een mutsje en witte broek draagt.

Oorspronkelijk verschijnt deze reeks haast wekelijks in *Kuifje*, maar daarna steeds onre-

Deze gag van Mieleke en Dolf *uit* Ons Volkske *werd hernomen in* Ons Volk *in 1953 onder de titel* De fratsen van Fee en Fonske, *waarbij alleen de namen werden gewijzigd...*

gelmatiger. In totaal verschenen 44 afleveringen, de laatste in het nummer 7 van 12 februari 1951.

De afleveringen zijn ongenummerd, op één na: die draagt het nummer 49 en verscheen op 9 februari 1950.

Bob De Moor in de war?

Vermits de twee reeksen parallel liepen is het vrij waarschijnlijk dat Bob De Moor zich weleens vergiste: ongenummerde gags bij *Mieleke en Dolf* naar analogie met de *Fee en Fonskes*, gag 49 bij *Fee en Fonske*, het nummer dat bij een *Mieleke en Dolf* ontbreekt.

Hernemingen in weekblad Ons Volk

Vanaf 18 september 1952 verschenen wekelijks in het weekblad *Ons Volk* 52 afleveringen onder de titel *De fratsen van Fee en Fonske*, de laatste op 10 september 1953.

14 afleveringen zijn hernemingen uit weekblad *Kuifje*, de overige 38 zijn echter hernemingen van gags van *Mieleke en Dolf* uit *Ons Volkske*: in 3 afleveringen werd een naam verwijderd, in 3 andere de na(a)m(en) gewijzigd, in één aflevering werd een woord veranderd.

Hernemingen in weekblad Chez Nous

In deze Franstalige editie van *Ons Volk* werden onder de titel *Les farces de Titi et de Toto* de afleveringen hernomen uit *Ons Volk*, in dezelfde volgorde en op dezelfde datums. De laatste aflevering verscheen dus ook in nr 37 van 10 september 1953.

Deze aflevering van Fee en Fonske *verscheen in* Junior *nummer 8 van 25 juni 1953, en verscheen voor zover bekend nooit in een Nederlandstalige publicatie.*

LES AVENTURES DE BOUBOULE ET NOIRAUD

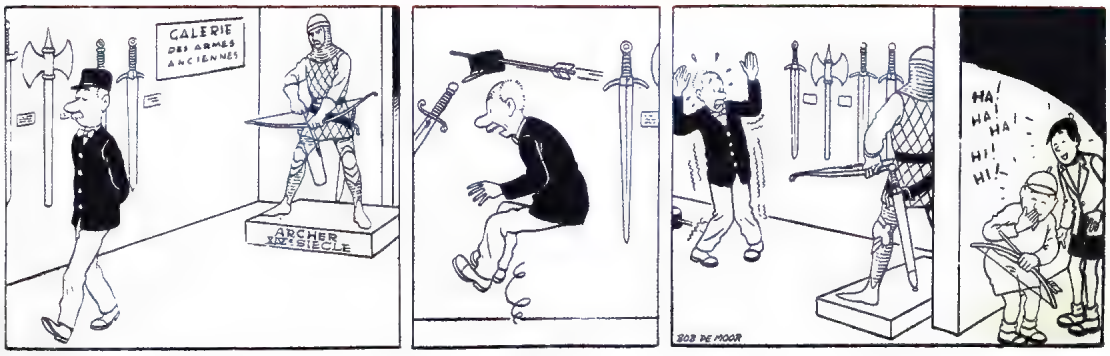

Hernemingen... en een vondst in Junior

Op 30 april 1953 verscheen het eerste nummer van de eerste jaargang van *Junior*, de Franstalige tegenhanger van *Ons Volkske*. De inhoud zal in meer dan één opzicht afwijken van die van *Ons Volkske*, en dit tot het nummer dat op 17 april 1958 verschijnt.

Onder de titel *Les aventures de Bouboule et Noiraud* verschijnen de strips van Bob De Moor wekelijks vanaf nr 1. De laatste aflevering verschijnt in nr 43 van de tweede jaargang op 28 oktober 1954.

Echter, ook in deze publicatie worden de 2 reeksen aanvankelijk door elkaar gebracht: in de eerste jaargang nrs 1 tot en met 11, en 15 tot en met 18 worden afleveringen van *Fee en Fonske* gebracht in plaats van *Mieleke en Dolf*. Alle afleveringen in *Junior* werden in een totaal willekeurige orde gebracht en zijn allemaal hernemingen uit eerdere publicaties, op één na: in nummer 8 van 25 juni 1953 verscheen een gag van *Fee en Fonske* die tot dan toe nog nergens verschenen was!

Een wenskaart voor Raymond Leblanc

Ter gelegenheid van de 8e verjaardag van het weekblad *Kuifje* maakte Bob De Moor een prachtige tekening voor Raymond Leblanc, de hoofdredacteur, in september 1953. Hoewel *Fee en Fonske* reeds in februari 1951 hun kortstondige carrière in het weekblad beëindigd hadden, neemt de tekenaar hen toch op in deze hommage.

Sélection Tintin 1955

In 1954 verscheen, uitsluitend in het Frans en in pocketformaat, *Sélection Tintin 1955*, met korte stripverhalen die speciaal voor deze uitgave gemaakt waren. Onder de titel *Les aventures de Bouboule et Noiraud* werden echter 8 gags van *Mieleke en Dolf* gebracht, die daarvoor reeds verschenen waren.

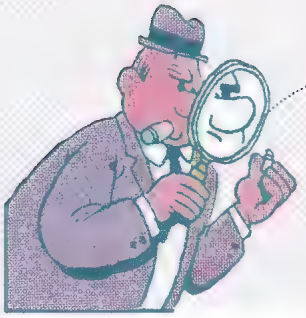

STRIPKIOSK FOCUST OP

RIKKI EN WISKE

In de rubriek *StripKiosk focust op...* richten we ons op de fervente en veeleisende verzamelaars van uitzonderlijke stripboeken, albums die men zelden of nooit ziet in een perfecte staat, omwille van hun zeldzaamheid en/of hun fragiliteit.

Het beschrijven van een staat van een oud stripalbum heeft al voor veel controverse gezorgd. Het is en blijft een subjectief gegeven dat vaak op oneerlijke manier gehanteerd wordt, omdat het de waarde van een album sterk beïnvloedt. Eigenaars of verkopers van albums hebben om die reden dikwijls de neiging om hun boeken hoger in te schatten of voor te stellen dan de realiteit toelaat.

Maar een ***perfect*** exemplaar, zonder énige tekortkoming, én niet gerestaureerd, is voor vele oude titels uit de periode 1930-1955 waarschijnlijk een utopie. Het predicaat ***nieuwstaat*** of ***stockstaat*** is iets anders. Dit begrip, dat te pas en te onpas in verzamelaarskringen wordt gehanteerd, veronderstelt dat het album in een staat verkeert, zoals men het destijds nieuw kon kopen. Maar ook dan kunnen kleine onvolkomenheden ontdekt worden, die ontstaan zijn tijdens het productieproces van het album, bij het drukken of het inbinden, bij het verpakken, bij het transport, bij het wegzetten op de plank, bij het bewaren... Zo is een album dat helemaal gaaf is, maar toch verroeste nietjes heeft, zeker niet perfect te noemen. Een album waarvan de nietjes sterk door de rug zijn geslagen, waardoor het papier aan de rug wat beschadigd is, is zeker niet perfect, maar kan wél in *nieuwstaat* zijn omdat het zo nieuw verkocht werd.

Nieuwstaat is dus niet gelijk aan perfect.

Door Peter Van Hooydonck

▲ *De voorkaft van het album, heel moeilijk te vinden zonder kreuken.*

▼ *Een voorbeeld van de verticale breuklijn.*

In dit nummer zetten we de schijnwerpers op het album *Rikki en Wiske*, één van de iconen van de Vlaamse strip, en zeker een mijlpaal in de geschiedenis van Suske en Wiske. Het album verscheen in maart 1946, vermoedelijk in een oplage van 7000 exemplaren. Dit is een behoorlijk hoge oplage. De uitgeverij had de verkoopbaarheid wat overschat, want de boeken waren nog tot eind 1948 verkrijgbaar. Heel zeldzaam is een album van *Rikki en Wiske* dus niet.

Ik heb nog nooit een perfect exemplaar van *Rikki en Wiske* waargenomen, noch exemplaren in échte nieuwstaat. Wel heb ik minder dan 5 exemplaren kunnen bekijken die bijna nieuwstaat waren, die dus zeer kleine mankementen vertoonden. Ze hadden allen wel één of ander minieme tekortkoming, maar ze waren ongelezen en ogenschijnlijk onberispelijk.

En dan zijn er de mankementen die alle boeken bedreigen: verkleuringen, vochtplekken, een naam of stempel in het boek, roest aan de nietjes, een loszittend middenblad, enzovoort.

Een *bijna nieuwstaat* exemplaar van *Rikki en Wiske* is een lust voor het oog. De cover is glad en vertoont geen kreuken of vouwtjes, de kleuren zijn nog zo intens als bij het verschijnen, hoeken en randen zijn nog scherp, de rug is volledig gaaf. We tonen enkele foto's van zo'n exemplaar, om aan te tonen dat ze wel degelijk bestaan, zij het in zéér beperkte getale.

Ik schat dat er minder dan 5 exemplaren bestaan in *bijna nieuwstaat*. ▸

STRIPKIOSK FOCUST OP

De achterkaft : rechts onderaan minieme schade aan de rand.

De voorkaft, glad als een biljartlaken

De achterkaft . ook mooi glad.

Veel voorkomende mankementen aan dit album zijn:

- Een verticale vouw in de voorplaat, helaas bijna altijd in min of meerdere mate aanwezig omdat het album een gekartonneerde cover heeft, maar niet sterk genoeg was om onbuigbaar te zijn. Wanneer je het album weglegt in een stapel andere *Suske en Wiske*-albums, gaat de vouw als vanzelf ontstaan;
- Kleine kreukjes die horizontaal vertrekken vanuit de rug;
- Slijtage op de rug, waardoor het witte lijntje waarin de nietjes werden geslagen, beschadigd geraakt;
- Slijtage aan de randen en hoeken.
- **Opgelet:** de kleine putjes ter hoogte van de woorden *De Avonturen van*, zijn het resultaat van een foutje in het drukproces (waarschijnlijk een mechanisch foutje in de drukplaat). ●

RIKKI EN WISKE

▲ De bovenkant van de achterkaft : bemerk de glans van de zwarte inkt.

▲ De linkeronderhoek van de voorkaft: kijk naar de scherpte van de hoek.

▲ De linkeronderhoek van de achterkaft vertoont een klein mankement.

De inhoud van het album is mooi strak ingebonden.

KIEKEBOE

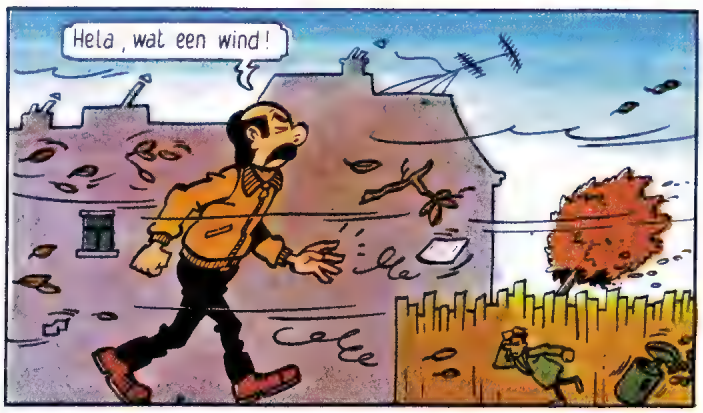

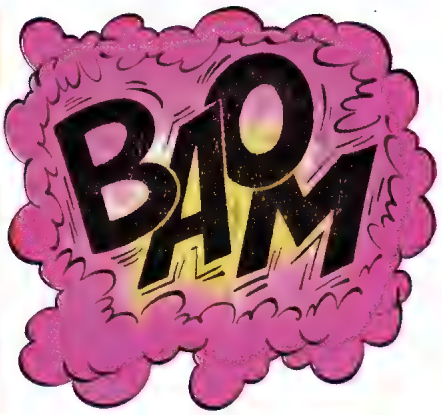

Merho

KIEKEBOE in weekblad ONS VOLK

Door Marc de Lint

Dank zij het archief van Joppe Broeckhoven, een minutieus bijgehouden databank van Jos Maes en enkele verduidelijkingen van Robert Merhottein, beter bekend onder zijn pseudoniem Merho, geestelijk vader van *Kiekeboe* (thans: *De Kiekeboes*), kon ik niet-onbelangrijk, vroeg *Kiekeboe*-werk nauwkeurig onderzoeken.

Een publicatie in kleur

Het weekblad *Ons Volk* en het Franstalige zusterblad *Chez Nous*, behoorden oorspronkelijk tot de Standaard Groep. Na het faillissement in 1976 kwamen de titels in handen van Uitgeverij J. Hoste, de uitgever van de krant *Het Laatste Nieuws*, waarin de populaire strip *Kiekeboe* sinds 15 februari 1977 verscheen.

Het gezin
KIEKEBOE
komt eraan...
Van volgende week af zullen de liefhebbers van strips – van 7 tot 77 jaar – kunnen genieten van een nieuw teken verhaal over een gezellig doorsnee-gezinnetje, waarin uiteraard van alles gebeurt dat de lieve vrede verstoort: KIEKEBOE zo heet het en elke week mag u een verhaaltje verwachten op een volle badzijde
Even kennis maken met de hoofdpersonages
Meneer Kiekeboe de vader die vaak denkt dat hij het beter weet dan de anderen
Charlotte de moeder, die niet zelden brokken moet lijmen
– Fanny de oudste dochter, die natuurlijk vindt dat haar oudjes maar oudewets zijn...
– Konstantinopel de behaarde des huizes, die niets liever doet dan wilde spelletjes
– Meneer Van der Neffe de buurman dikwijls boos en niet altijd ten onrechte...

Merho: 'Ons Volk was grotendeels een doordruk van het veel populairdere *Het Rijk Der Vrouw*, een blad dat samen met zijn Franstalige versie *Femmes d'Aujourd'hui*, reeds tot de Hoste-stal behoorde. Het voorstel om wekelijks een plaat van *Kiekeboe* in *Ons Volk* te plaatsten, kwam van de directie van *Het Laatste Nieuws*. De strip zou één van de elementen worden om meer onderscheid te maken met *Het Rijk Der Vrouw*'.
Hij ging op de vraag van de directie in.

Merho: 'Er waren verschillende redenen om hier op in te gaan. Voor het eerst verscheen *Kiekeboe* in kleur, alhoewel die kleuren in praktijk afschuwelijk bleken te zijn. En de strip liep ook simultaan in *Chez Nous*, dus had ik ook een Franse publicatie, alhoewel dat nooit enig effect heeft geressorteerd. Door dit extra werk kon ik mijn medewerking aan Studio Vandersteen stopzetten en me volledig concentreren op mijn eigen strip. Peter Koeken, die mijn platen van *Tits* reeds inktte, nam die reeks toen volledig over'.
In het nummer van 29 december 1978 verscheen een aankondiging, waarbij de hoofdpersonages werden voorgesteld. In het eerste nummer van 1979 werden '*enkele nieuwe rubrieken en acties*' voorgesteld, waarvan de wekelijkse strip van *Kiekeboe* er één was.

Merho: 'Oorspronkelijk maakte ik een wekelijkse gagplaat voor *Ons Volk*. Na 2 jaar ben ik overgeschakeld op lange verhalen. Dat was interessanter voor de albumuitgaven. Ik wisselde een lang verhaal met een kortverhaal af. Dat werd het jaar daarop in de zomer hernomen door *Het Laatste Nieuws*, zodat ik wat meer ruimte had voor vakantie. Die kortverhalen werden gebundeld in het album *Klavertje Vier* (album 31)'.

KIEKEBOE

Wat een vies weertje...

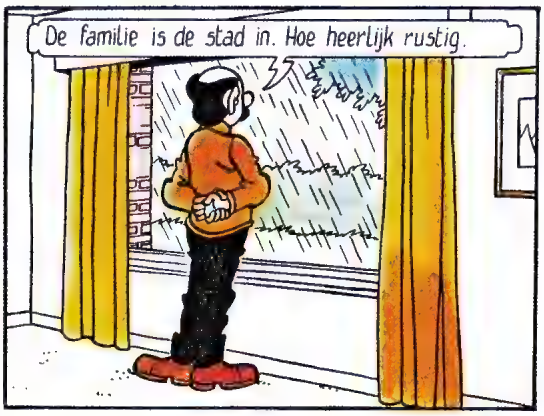
De familie is de stad in. Hoe heerlijk rustig.

...Een biertje inschenken...

Een mooi boek uitzoeken...
62A

Een zacht muziekje op de radio...

Een lekkere fauteuil! Wat wil je nog ?

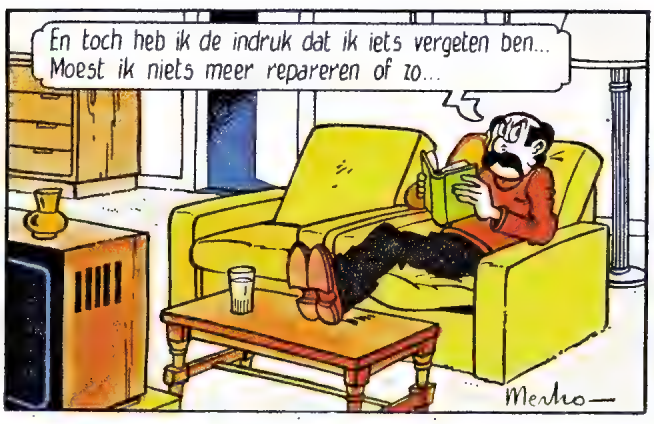
En toch heb ik de indruk dat ik iets vergeten ben...
Moest ik niets meer repareren of zo...
Merho

Ik weet het al !
62B

KIEKEBOE in weekblad ONS VOLK

Chronologische publicatie in *Ons Volk:*

5/1/79 - 24/12/79: gags van elk 1 plaat, genummerd 1 – 52;

1/1/80 - 19/2/80: kortverhaal *Pension Dennegeur* (8 platen), hernomen in album 31 als *Pension Dennelucht*;

26/2/80 - 23/12/80: gags van elk 1 plaat, genummerd 53 – 96;

30/12/80 - 27/2/81: kortverhaal *Een ring voor Fanny* (9 platen), hernomen in album 31;

3/3/81 - ?/1/82: *Fanny Girl* (44 platen), hernomen in album 17;

?/1/82 - ?/4/82: kortverhaal *Huize Parazar* (14 platen), hernomen in album 31;

?/4/82 - ?/7/82: kortverhaal *Operatie Griezel* (13 platen), hernomen in album 31;

?/7/82 - ?/?/83: *De omgekeerde piramide* (44 platen), hernomen in album 22;

1983: kortverhaal *Arsene Lupin en de Stradivarius* (14 platen), hernomen in album 43;

1983: *De getatoeëerde roos* (vanaf plaat 3: *De getatoeëerde mossel*) (27 platen).

- De oorspronkelijke versie van 44 platen, zoals verschenen in album 27, werd ingekort tot een versie van 27 platen:
  - Platen 1 t.e.m. 23 zijn identiek aan de albumversie;
  - Platen 24 t.e.m. 27 werden teruggebracht tot 2 platen (nrs 24, 25) in *Ons Volk*, waarvoor 3 nieuwe vignetten werden getekend;
  - Platen 26 en 27 in *Ons Volk* zijn, op het eerste vignet van plaat 26 na, volledig andere versies dan die verschenen in album.
- Het laatste nummer van *Ons Volk* verscheen immers op 27/12/1983. Vanaf nr 1 van 3/1/1984 wordt dit weekblad *Ons Volk-Het Rijk der Vrouw*, en vanaf het 6de nummer *Het Rijk der Vrouw*. Exit *Ons Volk* dus, en dus ook exit *Kiekeboe*.

Ongepubliceerde gags

In totaal verschenen dus maar liefst 96 gags van *Kiekeboe*, waarvan slechts een deel ooit hernomen werd in andere publicaties:

- In album 35, *Kiekeboeket*: platen 1-8, 10,11,14,15,17-24,26, 36,37,39,45,46,49,53, 56,59,64,65,70-74,76,79,80,89,90,93,96. Een deel van plaat 38 werd gebruikt op de titelpagina van dit album;
- In *Brabant Strip Magazine* nummer 26, in zwart-wit: platen 30,32-34;
- In *Stripgids* nummer 28: plaat 61.

Er zijn dus 52 gags die nooit in kleur in album verschenen. Een uitgave in de Fenix-reeks zou meer dan welkom zijn, maar werd door Merho formeel afgewezen.

Merho: 'Daar kan geen sprake van zijn. Ook mijn uitgever heeft er lang op aangedrongen om hiervan een album te brengen, maar ik sta niet meer achter die platen, want dat was haastwerk, en ik vind ze echt niet goed genoeg meer. Dat is ook de reden waarom ik in 2014 het album volledig herwerkt en hertekend heb, en het nu in de reeks verschijnt als *Kiekeboeket 2.0*'.

Maar na aandringen koos Merho toch 2 platen uit die we 'per hoge uitzondering' aan u mogen presenteren. Waarvoor hartelijk dank! •

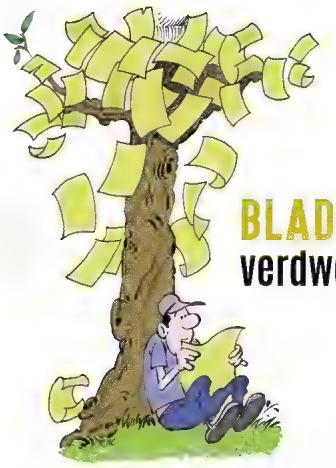

BLAD VOOR BLAD
verdwenen jeugdtijdschriften

5 fr.
Ivanov's
RAKKERSVRIEND
Mijn Reis om de Wereld
DOOR
SACHA IVANOV
BORNEO
TOEN IK VIJFTIEN JAAR OUD WAS MELD IK ZOOALS ALLE ECHTE RAKKERS DOLVEEL VAN AVONTUREN
OP HET ST PIETERS PLEIN TE GENT GING OP ZEKEREN DAG EEN BALLON OPGELATEN WORDEN
NEEN! PIET GA NIEMAND?
'S NACHTS GINGEN ER MET MIJN VRIEND JE TONI NAARTOE....
SNUD VLUG DIE KOORDEN DOOR
DAAR GAAN JU
WIJ KLOMMEN IN HET SCHUITJE EN WILDEN MET DEN BALLON EEN TOERTJE MAKEN.....
DE WIND IS ONS GUNSTIG
IK HEB SCHRIK
DOCH ER KWAM STORMWIND OP
WIJ WERDEN IN DUIZELIGWEKKENDE SNELHEID MEEGESLEURD.... HET WERD EEN ECHT ORKAAN
IVANOV'S NIEUWE VERTELUURTJES
Sheriff
GIJ MOET LYNCHEN

IVANOV'S Rakkersvriend

Door Peter Van Hooydonck

Wat is dat toch met Gentse kunstschilders en hun bijdragen tot het stripverhaal ? We weten dat Frits Van den Berghe (1883-1939) de illustraties maakte bij *Brieven van Pierken* in de Gentse krant *Vooruit* (tussen 1931 en 1935) en later een aantal verhalen van de jeugdige detective Edmund Bell illustreerde in het jeugdblad *Bravo!* tussen 1937 en 1939. Van Edmund Bell - een creatie van zijn jeugdvriend John Flanders, de bekende auteur van zovele fantastische verhalen – tekende hij 5 stripverhalen: *De man met het witte aangezicht - De ijzeren tempel - Het geheim van Hawk Manor - Het mysterie van den witten tijger – Misteras.* Dit laatste verhaal werd abrupt beëindigd door het overlijden van de tekenaar.

Een tweede voorbeeld is de kunstschilder Jos Verdegem (1897-1957), een leerling trouwens van o.a. Frits Van den Berghe.
In de jaren '20 leefde hij in Parijs en was er een begaafd schilder en etser. Na zijn terugkeer in 1929 evolueerde hij naar het expressionisme en tussen 1932 en 1944 was hij leraar aan de Academie van Gent. Na de bevrijding viel hij in ongenade wegens culturele collaboratie. Noodgedwongen moest hij allerlei opdrachten aanvaarden om aan den brode te komen. Van Antoon Mortier kwam de vraag om een jeugdtijdschrift te illustreren.

Antoon Mortier (°1919) was de echtgenoot van Regina Ysebie, de dochter van Rachel van Overbeke en Reinier Ysebie. Rachel kennen we beter als Sasha Ivanov (1888-1943), de schrijfster van zovele korte verhaaltjes die in de talrijke reeksen verschenen die ze zelf uitgaf. Toen Rachel in 1943 overleed, werd dit aanvankelijk verzwegen zodat de naam Sasha Ivanov verder gebruikt kon worden. De Gentse kunstenaar Antoon Mortier maakte kennis met dochter Regina en al gauw nam hij de touwtjes in handen om de publica-

Mijn Reis om de Wereld
DOOR
SACHA IVANOV
TOEN IK VIJFTIEN JAAR OUD WAS HIELD IK ZOOALS ALLE ECHTE RAKKERS DOLVEEL VAN AVONTUREN
OP HET ST PIETERS PLEIN TE GENT GING OP ZEKEREN DAG EEN BALLON OPGELATEN WORDEN
NEEN! ZIET GIJ NIEMAND?
'S NACHTS GING IK ER MET MIJN VRIEND JE TONI NAARTOE.....
SNIJD VLUG DIE KOORDEN DOOR
DAAR GAAN WIJ
WIJ KLOMMEN IN HET SCHUITJE EN WILDEN MET DEN BALLON EEN TOERTJE MAKEN.....
DE WIND IS ONS DE BAAS
IK HEB SCHRIK
DOCH ER KWAM STORMWIND OP
WIJ WERDEN IN DUIZELIGWEKKENDE SNELHEID MEEGESLEURD.... HET WERD EEN ECHT ORKAAN

NIEUWE STRIPREEKS:

DE DENKBANK

door PIRG

Hauwaerts Uitgeverij

EDDY RYSSACK

www.uitgeverijhauwaerts.be - car.hauwaerts@telenet.be - tel 0495365935

IVANOV'S
Rakkersvriend

ties verder te zetten. Hij creëerde onder meer in 1942 het jeugdblad *Ons Rakkersblad*, dat hij in het voorjaar van 1944 verkocht aan uitgeverij Edito, die het verderzette onder de naam *De Rakker*. Mortier was lid van de SS Vlaanderen en de DeVlag, en werd na de oorlog veroordeeld.

Zowel Mortier als Verdegem werden getroffen door de repressie en vonden elkaar in het jeugdblad *Ivanov's Rakkersvriend*, dat in 1947 het levenslicht zag. Het was een nieuwe poging om de *Ivanov-verteluurtjes* een nieuw elan te geven, gecombineerd met een aanbod aan strips. Er verschenen slechts 4 nummers, op 10 april 1947, 17 april 1947, 1 mei 1947 en 15 mei 1947, en elk nummer kostte 3,50 BEF.

Beide tekenaars waren de enigen die aan het blad meewerkten.
Jos Verdegem nam 3 strips voor zijn rekening:

- de strip op de voor-en achterkaft: *Mijn Reis rond de Wereld*. In een privé-verzameling vonden we de originele plaat terug van de eerste aflevering.

De strip werd gesigneerd met Jos;

- binnenin de indianenstrip *Zwarte Havik, de Sachem der Sioux*;
- ten slotte een strip met tekst onder de tekeningen: *Het Wonderbare leven van Poesjenel*.

Het blad werd gedrukt in 3 kleuren: zwart, blauw en rood. Deze strips liepen doorheen de teksten van een *Ivanov's Verteluurtje*. Het lanceren van een stripblad in 1947 was niet zo'n briljant idee, toch niet met zo weinig troeven. Het aanbod van jeugdbladen was toen reeds overweldigend en de meeste titels moesten al opboksen tegen de zeer populaire bladen als *Robbedoes* en *Kuifje*. Dat het blad al na 4 nummers ter ziele ging, is wel merkwaardig en uniek in de geschiedenis van de Vlaamse strip. Gelukkig werden bundelingen verkocht van deze 4 nummers, zo niet zou het blad misschien helemaal in de vergetelheid zijn weggezonken.

In de jaren '50 werd opnieuw een poging gedaan met de lancering van *Ivanov's Rakkersblad*, maar dat is een andere geschiedenis. •

Dé Striep

SPECIAALZAAK IN STRIPVERHALEN

KATELIJNESTRAAT 42, 8000 BRUGGE
T: 050-33 71 12 • E: INFO@DESTRIEP.BE

NIEUW! WEBSHOP:
WWW.DESTRIEP.BE

ALLE NIEUWE STRIPS
HEEL GROOT AANBOD TWEEDEHANDS,
KOOPJES EN PAKKETTEN TEGEN
AANTREKKELIJKE PRIJZEN
COMICS, MANGA'S EN FRANSE STRIPS
GADGETS, POSTERS, FIGUURTJES
EN ZOVEEL MEER!

OPEN VAN DINSDAG TOT ZATERDAG
VAN 10.00 TOT 12.30 UUR EN 13.30 TOT 19.00 UUR
MAANDAG VAN 13.30 TOT 19.00 UUR
ELKE EERSTE ZONDAG VAN DE MAAND
VAN 14.00 TOT 18.00 UUR

Je kan nog altijd een abonnement nemen op StripKiosk!

Jaarabonnement:
door overschrijving op rekening
IBAN: BE40 0689 1048 4463
BIC: GKCCBEBB
op naam van: Vlaams Stripcentrum
met vermelding: 'Stripkiosk 2019'

€ 45 (afhaling van de nummers in het Vlaams Stripcentrum of op één van hun beursstands)
€ 56 (inclusief verzending naar BE)
€ 60 (inclusief verzending naar NL)

Vergeet zeker niet uw naam + volledig adres door te mailen op info@vlaamsstripcentrum.be, anders kunnen we niets versturen!!

Firma Stoffel & Van Asch

Dé uitvaartspecialist van en voor de verzamelaar

Nieuw!

De zerk met brievenbus...

Mis geen enkel nummer van uw abonnementen.

Hou uw verzameling compleet!!

Limited edition!
Ook verkrijgbaar in
een luxe-uitvoering (genummerd en gesigneerd)
én een super-de-luxe uitvoering (met originele tekening van het ontwerp)

Alle inlichtingen bij de redactie van dit blad

FENIX-ALBUMS 2019

DE MUSKETIERS van 't Schipperskwartier
HET VERLOREN TESTAMENT
De Ontdekkings-reizigers!
DE VLIEGENDE FLES
Ook in 2019 een nieuw album met onbekend werk van
HUREY

4 nieuwe titels - met werk van Rik (*Musketiers van 't Schipperskwartier, Dees Dubbel*), Gray (*Tijl en Lamme*) en Hurey. Lancering: 12 mei 2019, stripbeurs Knokke.

Prijs per album? 10 € *(niet-leden VSC en/of losse verkoop in de winkels).*
Leden van 't Vlaams Stripcentrum betalen slechts 8 €.

Intekening op de 4 uitgaven van 2019 kost 32 € *(afhaling)* of 46 € *(incl. verzending)*, en kan in het stripwinkeltje van het VSC, op beurzen, of door overschrijving op rekening BE40 0689 1048 4463 (BIC: GKCCBEBB) met vermelding 'Fenix 2019'. Leden van VSC(*) krijgen bij intekening als extraatje een gratis jaaralbum.

(*) wordt lid! Kost slechts 15 € per jaar! Alle info i.v.m. de voordelen op de website. Met de kortingen die u krijgt, ook op de aankoop van nieuwe strips, heeft u de investering er zo uit!

Agenda

Fenix-albums en nummers van StripKiosk kunnen aangeschaft of afgehaald worden op de volgende beurzen:

3/2 : Putte (Mechelen)
3/2 : Oostende - Stripnamiddag
24/2: Leuven
2/3: 1ste Nostalgia Stripbeurs
(Sint Nicolaasplaats, Antwerpen)
10/3: Geraardsbergen
7/4: Lommel
12/5: Knokke - Heist
18-19/5: Eindhoven (het vroegere 'Veldhoven')
2/6: Gent
16/6: Leopoldsburg
5-6/10: Wilrijkse Stripdagen - 29e editie
17/11: Bornem
1/12: Heist-op-den-Berg

De gezelligste lectuur wordt uitgegeven door

www.vlaamsstripcentrum.be
't Vlaams Stripcentrum